

TURİZM VE SEYAHATTE ÇOCUKLARIN CİNSEL SÖMÜRÜSÜ KÜRESEL ARAŞTIRMASI

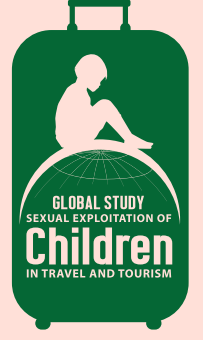
ÜLKEYE ÖZEL RAPOR

TÜRKİYE

2015

ÇİTCS MÜCADELE AĞI
ÇOCUKLARA YÖNELİK TİCARİ CİNSEL SÖMÜRÜYLE MÜCADELE AĞI

Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü Küresel Araştırması kapsamında ülkeye özel Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü Araştırma Raporu. Daha fazla bilgi için www.globalstudysectt.org.

Ortaklar: Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC)
Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü
Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
ECPAT Uluslararası ve ECPAT Hollanda

Editör: Adem Arkadaş THIBERT

Araştırma Ekibi Başkanı: Hilal ÖZCEBE

Araştırmacılar: Seva ÖNER
Burcu KÜÇÜK BİÇER

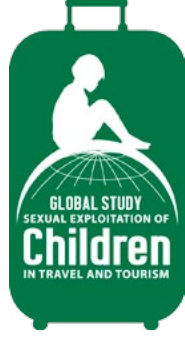
Saha Araştırmacıları: Aslı SABAN
Gülşah ALINOĞLU

Bu küresel çalışma Hollanda Dışişleri Bakanlığı tarafından sağlanan mali desteğin Defence for Children ve ECPAT Hollanda aracılığı ile kullanılması sayesinde yapılmıştır.

Ekim 2015

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

TURİZM VE SEYAHATTE ÇOCUKLARIN CİNSEL SÖMÜRÜSÜ KÜRESEL ARAŞTIRMASI

ÜLKEYE ÖZEL RAPOR

TÜRKİYE

2015

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	5
Terimler	6
Yönetici Özeti	7
Metodoloji	8
Giriş	12
Bölüm 1: Türkiye'de Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürsünde Durum	17
1.1 Sayılar Ne Söylüyor	17
1.2 Ulusal Eylem Planları	21
1.3 Eşgüdüm ve İşbirliği	22
1.4 Hukuktaki Engelleyici ve Koruyucu Önlemler	24
Bölüm 2: Türkiye'de Seyahat ve Turizmde Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürü	25
2.1 Türkiye'de Seyahat ve Turizmde Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürü (STÇCS)'ye dair Tutumlar ve Bu Sömürünün Ortaya Çıkış Biçimleri	26
2.2 Suriyeli Mülteci Çocuklar ve Seyahat ve Turizmde Çocukların Cinsel Sömürüsü	31
2.3 Turizm Okulu Öğrencileri Arasında STÇCS Bilgisi	33
Bölüm 3: Sonuç ve Tavsiyeler	37
3.1 Kamu Yetkililerine Yönelik Tavsiyeler	37
3.2 Akademik Kurumlara Yönelik Tavsiyeler	38
3.3 Seyahat ve Turizm Alanında Faal Özel Sektöre Yönelik Tavsiyeler	38
3.4 Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Tavsiyeler	38
Bibliyografi	39
Ekler	41
Ek 1: Niteliksel Araştırmanın Veri Toplama Formları	
Ek 2: Niceliksel Araştırmanın Veri Toplama Formları	
Ek 3: Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri	
Ek 4: Araştırmanın Etik Kurul Onayı	

KISALTMALAR

ÇHS	Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇTCS	Davranış Kuralları
DTÖ	Dünya Turizm Örgütü
ECPAT	Çocuk Fuhşuna, Çocuk Pornografisine ve Çocukların Cinsel Amaçlı Ticaretine Son
HDK	Hükümet Dışı Kuruluşlar
ICC	Uluslararası Çocuk Merkezi
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
LGBTİ	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks
SP	Stratejik Plan
STÇCS	Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UEP	Ulusal Eylem Planı
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

TERİMLER

Bu bölüm aşağıdaki ECPAT Uluslararası yayınları kullanılarak hazırlanmıştır:

- Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm ile Mücadele: Sorular ve Yanıtlar (2008). ECPAT Uluslararası. Kaynak <http://ctcs-mucadele.net/cocuklara-yonelik-cinsel-amacli-turizm-ile-mucadele-sorular-ve-yanitlar.html>
- Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürü Hakkında Sorular ve Cevaplar. (2008). ECPAT Uluslararası. Kaynak <http://ctcs-mucadele.net/cocuklara-yonelik-ticari-cinsel-somuru-hakkinda-sorular-ve-yanitlar.html>

Çocuk fuhuşu: Çocuğa veya üçüncü bir kişiye sunulan ücret karşılığında veya cezalandırma maksadıyla çocukların herhangi bir cinsel aktivite içinde kullanılması olaydır. Çocuğun cinsellikte kullanımı bir aracı veya çocuğun kendisi ile yapılan bir anlaşmanın sonucudur. Bu eylem cep harçlığı vermek veya okul notlarını yükseltmek gibi çocuğun bazı esas amaçlarını karşılıyor olabilir.

Çocuk pornografisi: “Hangi yoldan olursa olsun, belirleyici özelliği cinsel amaçlı bir betimleme olmak üzere, çocuğu gerçek fiile ya da benzeştirme yoluyla cinsel etkinlik içinde gösterme ya da çocuğun cinsel organlarını herhangi bir biçimde teşhir anlamına gelmektedir” Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Ek Protokolü çocuğun satılması, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisi (2002). Madde 2. Alınan yer <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPSCCRC.aspx> Bu anlamda çocuk pornografisi, çocuğu görsel olarak belirgin bir biçimde cinsel bir obje olarak göstermeyi veya çocuğun cinsel organlarını sergilemeyi içerir. Çocuk pornografisi fotoğraflar, görsel işitsel kanallar yoluyla gerçekleştirilebilir. Kitaplar, filmler, mobil telefonlar, videolar veya bilgisayar diskleri yolular yayılabilir. Pornografide bulunan çocuklar zorlama, kaçırma yoluyla veya bilinçsizce buna dahil edilebilirler. Bu tür sömürüler, bu materyalleri dağıtan, satan, izleyen veya arabuluculuk işi üstlenen kişiler gibi suç ortakları içermektedir. Faillerin genellikle bu çocuklarla yakın ilişkide olduğu tespit edilmiştir.

Cinsellik amaçlı çocuk ticareti: Cinsellikle alakalı bütün eylemleri kapsar. Çocuk ticareti; adam kaçırma, borç esareti veya güveni kötüye kullanmakta dahil olmak üzere cinsel sömürü amaçlı zorlamayı içerir.

Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü: Çocuklarla cinsel ilişki kurmak amacıyla bir yerden başka bir yere seyahat eden yetişkinler tarafından yapılan, çocukların ticari cinsel sömürüsünün bir formudur. Bu olay, suçu işleyen kişinin ülkesinde veya başka bir ülkede gerçekleştirilebilir.

Çocuk evlilikleri: Resmi olsun olmasın, taraflardan en az birinin 18 yaşından küçük olduğu, evlilik birliği olarak tanımlanır.

Çocuğun Ticari Cinsel Sömürüsü: Çocuğu nakit, mal veya üçüncü partilere bir tür iyilik yapmak maksadıyla cinsel amaçlı kullanmaktır.

Davranış kuralları: Çocukların Turizm ve Seyahatte Cinsel Sömürüden Korunmalarına Yönelik Davranış Kuralları altı kriterden oluşur. Bu kriterlerin her birinin hayata geçirilmesine ilişkin asgari standartlar veya “Kurallar” kuruluşun yıllık genel kurul toplantısında onaylanmış ve belirli bir zaman dilimi içinde elde edilecek hedeflere bir ölçü olarak kabul edilmiştir. Sözleşmeyi imzalayan tarafların durumu ve araçları birbirlerinden farklı olduğundan diğer asgari standartların fizibiliteleleri de farklıdır. Bu yüzden, asgari standartlar belirli bir zaman diliminde kesin olarak yapılacak amaçlar olarak görülmek yerine uygulama hedefi olarak görülmelidir. Böyle olunca, asgari standartlar, bir yandan amaçlara bir yandan da düzenli yapılan değerlendirme göstergelerine hizmet eder.

İmzalayan şirketleri yerine getirmesi gerekenler:

1. Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsüne ilişkin bir etik politika geliştirmek;
2. Köken ülkedeki ve seyahat edilen yerlerdeki personeli bu konuda eğitmek;
3. Tedarikçilerle yapılan sözleşmelerde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünü kınayan ve buna karşı olduğunu belirten bir hükme yer vermek;
4. Yolculara kataloglar, broşürler, uçuş sırasında gösterilecek filmler, biletlere ilâştirilecek notlar ve internet aracılığıyla bilgi vermek;
5. Varış noktalarındaki yerelerde önemli görevleri olan kişileri bilgilendirmek
6. Her yıl düzenli rapor vermek.

YÖNETİCİ ÖZETİ

*“Farkındalık gerekiyor. Çocukların bu işi isteyerek yapmadığını, insanların bilmesi gerekiyor.”
(İstanbul, Öğretim üyesi, Kadın)*

Dünyada pek çok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de çocuk hak ihlalleri arasında çocuğa karşı ticari cinsel sömürü (ÇTCS) de bulunmaktadır. Ulusal raporlarda ve araştırmalarda ağırlıklı olarak çocukların cinsel istismarı tartışılırken, çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin bulgular oldukça sınırlıdır. Yakın zamanlı birkaç doktora tezi, 2006 yılında Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından BM Çocuk Hakları Komitesi'ne gönderilen ÇHS'ye ek çocuk satışı, fuhşu ve pornografisine dair ihtiyari Protokol kapsamındaki ve sonrasında yazılan sivil toplum örgütlerinin raporları, Yeniden Sağlık Derneği'nin ECPAT ile 2006-7 yıllarında yaptığı araştırma ve İnsan Hakları Derneği'nin yıllık hak izleme raporları dışında çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin kanıta dayalı bilgi içeren yayın neredeyse yok denecek kadar azdır. Bunun sebepleri arasında ÇTCS'nin neleri içerdiğinin yeterince anlaşılmamış olması ve suç örgütlerince yakalanması zor bir yeraltı faaliyeti olarak gerçekleşiyor olması bulunmaktadır.

ÇTCS, çocuğa karşı işlenen bir suçtur ve bu suç sadece çocuğun cinsel dokunulmazlığına karşı değil, aynı zamanda çocuğun tüm haklarına karşı yapılan bir saldırdır. Ayrıca, ÇTCS çocuğu alınıp satılabilir bir nesne olarak betimlediği için insanlığa karşı bir suç olan köleliğin bir çeşididir. Çocuğun ticari cinsel sömürüsü farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında çocuk pornografisi, çocuk evlilikleri, çocuk fuhşu, çocuk ticareti ve turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü gelmektedir.

Bu rapor ECPAT Uluslararası ve üyelerinin dünya çapında yaptığı küresel araştırmaya katkı olarak Türkiye'de ÇTCS'nin sadece bir biçimini ortaya koymaktadır.

Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü, kendi yaşadığı yerleşimden, bölgeden ya da ülkeden ayrılarak başka yerlere giden bir kişinin çocukları cinsel yönden sömürmesidir. Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsünü yapan kişiler arasında evli ya da bekar, erkek, kadın, zengin turistler yada dar bütçeleriyle seyahat edenler gibi toplumun çeşitli kesimlerinden her tür insan yer alabilmektedir. Bazen kişiler buldukları bölgede durumsal/fırsatsal olarak da bu eylem içine girebilirler. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse,

bazı durumlarda kişiler çocuğun cinsel sömürüsü amacıyla seyahat etmedikleri (seyahat çıkmadıkları) halde seyahatleri sırasında çocuğa karşı cinsel sömürü suçunu işleyebiliyorlar. Genellikle, bu tür eylemlerin içinde yer alan kişilerin savunularında, toplumda bu eylemin kabul edildiği ve maddi olarak kişi ile bölge ekonomisine katkıda bulunulduğu gelmektedir. Bu tür olaylar içinde taşımacılık şirketleri, turizm firmaları ve konaklama sektörü de yer alabilmektedir.

Türkiye'de bir milyonu aşkın Suriyeli mülteci çocuklar dahil olmak üzere yaklaşık 26 milyonu bulan çocuk nüfusu, toplam nüfusun %35'ini oluşturmaktadır. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (ÇHS) ve Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Lanzarote Sözleşmesi) dahil çocukların cinsel sömürüden korunmasını sağlayacak ilk adım olan Türk hukuk sistemine aktarılmalarıyla ilgili yasal gelişmeler olmasına rağmen, turizm ve seyahatte ticari cinsel sömürüyü önleyecek, mağdurların adalete ve onarıcı desteğe erişimini sağlayacak özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (DTÖ) Etik ve Sosyal Sorumluluk Bölümü'nün Türkiye'nin de katkılarıyla hazırladığı Turizm için Küresel Etik Davranış Kuralları ve Dünya Turizmi Çocuk Koruma Ağı çalışmalarının Türkiye'de yeterince bilinmediği ve çocuk koruma uygulamalarının da yeterince gerçekleştirilmediği söylenebilir. Örneğin, DTÖ'nün her üye ülke için atanması yükümlü kıldığı etik konularında iletişim sorumlusu Türkiye'de henüz atanmamıştır. Ayrıca, Turizm için Küresel Etik Davranış Kuralları, DTÖ'nün web sitesinde Türkçe olarak bulunabilirken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın web sitesinde yoktur.

Oysa DTÖ verilerine göre yaklaşık 38 milyon turist ile Türkiye 2013 yılında, varış istikametine göre en çok ziyaret edilen ülkeler arasında 6ncı sırada yer almıştır. Bunun yanında, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) verilerine göre, 2014 yılında yurt dışına çıkan Türk vatandaşlarının sayısı 8 milyon 363 bin 966'ya ulaşmıştır. Yurtiçi turizmde ise, 2014 yılında yurtiçinde ikamet eden 11 milyon 181 bin kişi seyahate çıkmıştır. Ulusal ve uluslararası boyutta böylesi yoğun bir turizm trafiğine sahip olan Türkiye'nin, turizm

ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü alanında hem hedef ülke hem de kaynak ülke olma riski bulunmaktadır. Basına yansıyan haberlerden ve ulusal/uluslararası raporlardan görülmektedir ki, Türkiye’de yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerde, Türkiye vatandaşı yolcuların da dâhil olduğu, turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü vakaları bulunmakta; ancak sorunun yaygınlığı, risk faktörleri, cinsellik amaçlı turizmin gerçekleştiği koşullar ve ilgili aktörler üzerine derinlemesine yapılmış bir çalışma ya da istatistiki veriler bulunmamaktadır.

Bu nedenle, ECPAT Uluslararası ve ECPAT Hollanda’nın desteği ile Çocukların Ticari Cinsel Sömürüsü ile Mücadele Ağı, (ÇTCS ile Mücadele Ağı) Ağ Üyeleri, Uluslararası Çocuk Merkezi, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği ve Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü Türkiye’de Turizm

ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü araştırmak biraraya gelmişlerdir. Araştırmanın amacı turizm ve seyahat sektöründe çalışanlar, bakım hizmeti verenler, avukatlar, orta düzey kamu yöneticileri, uluslararası kuruluşlar dahil olmak üzere birçok paydaş ile görüşülerek bilgi toplanması ve kapsamlı bir durum analizinin ortaya çıkarılmasıdır.

Çalışmada bu amaca yönelik, farklı yöntemler kullanılarak şu soruların cevapları araştırılmıştır; Türkiye’de daha çok hangi toplumsal gruplardan olan çocuklar daha fazla turizm ve seyahatte cinsel sömürüsü mağduru oluyor ve bu çocukları savunmasız kılan etkenler nelerdir? Turizm ve seyahatte çocuklara karşı ticari cinsel sömürüyü kimler yapmakta ve organize etmektedir? Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsüne karşı etkin bir mücadele yürütmek için hangi tedbirlerin alınması gerekmektedir?

YÖNTEM

Eldeki çalışmanın hazırlanması sırasında farklı yöntemler kullanılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde masa başı araştırma yöntemi ile konuya ilişkin nicel ve nitel analizlerle desteklenen çalışmalar dâhil edilerek detaylı bir durum analiz tablosu çıkarılmaya çalışılmıştır. Turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsüne ilişkin yazılmış raporlar ve araştırma makalelerinden yararlanarak sorun alanlarının tanımlanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmeler turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü sorununun çözümüne yönelik öneriler geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

İkinci yöntem niteliksel araştırmadır, bu yöntemde konuyla ilgili anahtar bilgiler verebilecek kişilerin saptanmasında kartopu tekniği kullanılmıştır. Kartopu tekniği ilk araştırma grubu bulunduktan sonra, bu bireyler aracılığıyla başka katılımcılara ulaşma yöntemidir. Burada hedef, Türkiye’de turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsüne uğramış mağdur çocukların bir profilini çıkarmak, buna neden olan etkenleri belirlemek ve turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsünün sık meydana geldiği alanları belirlemektir. Bu teknikle seyahat ve turizm sektörü çalışanları ve ilgili meslek gurubu mensupları ile görüşülmüştür. İstanbul, Ankara ve Antalya’da yapılan görüşmelerin yanı sıra, son yıllarda oluşan şartlar nedeniyle Şanlıurfa’da da Suriyeli çocuk sığınmacılara karşı ticari cinsel sömürü ile ilgili görüşmeler de yapılmıştır. Her ilde görüşülmesi hedeflenen meslek grupları ve kişiler araştırma başında tanımlanmıştır. Bu kişilerden başlayarak aynı gruplardan başka kişilere ulaşılması hedeflenmiştir.

Görüşmeler sırasında derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeleri standardize edebilmek için meslek gruplarına yönelik standart veri toplama formları oluşturulmuştur.

Üçüncü yöntem niceliksel araştırmadır. Seyahat ve turizm sektörü çalışanları turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü ile mücadelede aktif ve etkili bir rol oynama potansiyeline sahip aktörlerdir. Bu sektör çalışanları bir turizm ve seyahatte, çocuğun ticari cinsel sömürüsü vakası meydana gelirken, tanık, önleyici ya da kolaylaştırıcı olabilirler. Bu yüzden çocukların karşılaşabilecekleri hak ihlalleri ve önlemler konusunda doğru ve sağlıklı bir şekilde bilgilencikleri önem taşımaktadır. Bu nedenle, çalışma kapsamında yapılan turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü durum analizinin bir parçası olarak farkındalık ve bilgi durumlarının saptanması amacıyla Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümüne devam eden 79 birinci ve ikinci sınıf öğrencisine anket uygulanmıştır. Okulda 241 toplam öğrenci olup araştırma sırasında %32,8’ne ulaşılmıştır. Öğrencilerin ikinci öğrenimde olmaları, staj yerlerinde bulunmaları ve de devamsızlık sorunu gibi faktörler katılımın sınırlı kalmasında etkili olmuştur. Araştırmada kullanılan anket formunda turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin bilgi ve görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Araştırmada gözlem altında anket uygulama tekniği ile veri toplanmıştır.

Örnek vaka

Afrika'da çocukları taciz eden bir Türk vatandaşı

2012 yılında 50'den fazla Ugandalı kız çocuğunu seks yapmak için kandırmış olan bir Türkiye vatandaşı Uganda'da yakalanmış ve tutuklanmıştır. Yakalanan kişinin üzerinde, cinsel eylemlerde bulunan genç kızlarla ilgili pornografik videolar bulunmuştur. Olayın faili ile ilgili elde edilen bilgilere göre, 2009 yılında 15 yaşındaki bir Kenyalı kız çocuğu ile cinsel ilişkiye girdiği iddia edilmiş ve söz konusu kişi Kenya adli makamlarının önüne çıkarılmıştır. Uganda Özel Soruşturma Birimi'nin dikkatini çeken, söz konusu kişinin Facebook sayfasından yürüttüğü aktiviteler olmuştur. Facebook sayfasına kendisinin ve genç bir kızın çıplak fotoğraflarını yüklemiş ve ülkeden ülkeye ve buna bağlı olarak mahkemeden mahkemeye giderek, adli sürecin etrafından dolanabilmesi ve bu durumdan yararlanabilmesi ile övünmüştür.

BULGULAR VE ÖNERİLER

Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü Türk vatandaşları tarafından Türkiye'de ve ülke dışında gerçekleştirilmekte olmasına rağmen çocukların ticari cinsel sömürünü önlemek için mevcut eksiklikleri ortadan kaldıracak politikalar için çok az girişim bulunmaktadır.

İlgili bakanlıkların – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı – stratejik belgelerinde ve Onuncu Kalkınma Planında (2014-2018) cinsel istismarın bir sorun olduğu, önleme ve istismar sonrası korunmaya yönelik yapılması gerekenler yer almaktadır. Ancak, 2023 Turizm Stratejik Planında ne de bahsi geçen diğer planlarda turizm ya da diğer alanlarda çocukların ticari cinsel sömürüsü konusu yer almamaktadır.

Sorunun ne olduğu ile ilgili kapsamlı bir çalışmanın ve istatistiklerin bulunmaması, uygulanabilir ve etkin çözüm için atılacak adımların oluşturulmasının önünde engel teşkil etmektedir.

Oysaki yapılan bu araştırma ile görülmektedir ki Türkiye'de turizm ya da diğer alanlarda çocukların ticari cinsel sömürüsü ile ilgili birçok vakaya rastlanmaktadır.

ÇTCS ile mücadelede Kültür ve Turizm, Sağlık, Aile ve Sosyal Politikalar, Milli Eğitim Bakanlıklarının yanı sıra turizm ve seyahat sektörünün de sorumlulukları bulunmaktadır.

Çocuğun istismarı ile ilgili olarak mevzuatta koruyucu ve önleyici tedbirler bulunmakta ancak, çocuğa karşı ticari cinsel sömürüye ilişkin tanım ve tedbirler yeterli bir şekilde yer almamaktadır. Yapılan görüşmelerde turizm ve seyahatte çocuğa karşı ticari cinsel sömürü ile mücadelenin tek bir kurum ya da bakanlığın sorumluluğunda olmadığı, ilgili tüm bakanlıkların ve özellikle de TÜRSAB'ın sorumluluklarının altı çizilmiştir. Ankara ilinde görüşülen bir adli uzman, Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın sorumluluğunun olduğunu, bazı uygulamalar getirmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, TÜRSAB gibi sektörel birliklerin de eğitim verme ve denetim yapmada yer alabileceğini eklemiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

İstanbul'da bir LGBTİ derneğinde yapılan görüşmede, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının mevcut bakış açısıyla devam etmemesi gerektiği, rehabilitasyon ile ilgili kurumların iyileştirilmesinin, fuhuş şiddetine olan bakış açısının kalkmasının önemi vurgulanmıştır. Buna uygun olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda (2013-2017) mağdur olan çocukların korunması ve rehabilitasyonuna ilişkin yürütülecek olan eylemler yer almaktadır. Halen uygulama aşamasına geçmemiş olan bu eylem planının hayata geçirilmesi ile görüşmelerde bir adli görüşmeci, çocuk istismarı konusunda çalışan bir uzman ve bir STK gönüllüsü tarafından da vurgulandığı gibi cinsel istismar vakalarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin iyileştirilmesi ve etkin bir şekilde çalışması alanında adımlar atılabilecektir.

ÇTCS ile mücadelede kurumlar arası koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018) çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturularak korunmaya muhtaç çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek hizmetin sunulacağı belirtilmiştir. Ancak yapılan araştırmalar sektörler arası koordinasyonun oluşturulmasında güçlükler yaşandığını göstermektedir. Çocukların ticari ve cinsel sömürüden korunması ve mağdur çocukların sosyal rehabilitasyonu sırasında sektörler üzerlerine düşeni yapmakla beraber çalışmalarını ulusal düzeyde bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirememektedir. İstismarın

önlenmesinde yapılması gerekenlerin koordinasyonunun sağlanamadığı gözlenmektedir. Roman sivil toplum örgütleri gönüllüleri ile yapılan görüşmelerde okullar ile halk sağlığı merkezlerinin sosyal hizmet uzmanları ile koordineli bir şekilde çalışması önerilmiştir. Toplum liderlerinin de çalışmalarda etkin olarak yer almaları vurgulanmıştır.

Yasal mevzuattaki eksiklikler giderilmeli koruyucu ve önleyici tedbirler güçlendirilmelidir.

Bahsedilen stratejik belgelerin yetersiz olması, konu ile ilgili yasal mevzuattaki eksiklikleri giderecek etkin bir siyasi iradenin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Çocuğa karşı cinsel sömürü şekillerinin, kullanılan kaynaklar ve sektörlerin çeşitlenmesi, failerin daha organize çalışması ve konu ile ilgili uluslararası mevzuatın daha ayrıntılı bir hale gelmesi karşısında ulusal yasalar çocuğun korunmasında ve suçun önlenmesinde zayıf ve yetersiz kalmıştır.

İstanbul'da yapılan görüşmelerde, bir STK çalışanı yasal düzenlemelere ilişkin düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Cinsel istismar talebinin dahi cezalandırılması gerektiğini söylemiştir.

“Çocuk kendi yapıyorsa da, patron aracı oluyorsa da yine ceza müşteriye de uygulanmalıdır.” (LGBTİ STK gönüllüsü)

Bu görüş turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsünün bir arz-talep sonucunda oluştuğunu savunmaktadır. Bu nedenle talep sahibine verilecek cezanın arzı önleyebileceği düşünülmektedir. Benzer görüşler Ankara'da çocuk istismarı alanında çalışan bir öğretim üyesi (sağlık bilimleri) ile İstanbul'da 1,5 yıldır seks işçisi olarak çalışan bir kişi tarafından da dile getirilmiştir. Burada, bir diğer önemli konu da fuhuşta mağdur olan çocuğu cezalandırmak yerine çocuğun korunması için gerekli önlemlerin alınması gerekliliğidir.

Antalya'da sivil toplum kuruluşu gönüllüleri ile yapılan görüşmelerde turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsünün önlenmesi için yasal düzenlemelerin yapılması, yasal uygulamaların izlenmesi, turistlerin izlenmesi önerilmiştir. Önlenme yaklaşımı sırasında eğitimcilerin, insan haklarında çalışan meslek elemanlarının, otel çalışanlarının, polis ve jandarmanın sorumlulukları bulunduğu belirtilmiştir.

İlgili kurum ve sektör personeline eğitim sağlanması gerekmektedir.

Ankara'da yapılan görüşmelerde bir hakim turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsünün önlenmesinde kolluk

kuvetlerinin eğitiminin önemli olduğunu vurgulayıp çocukların korunması sırasında yardımcı olan personelin ve yargıda çalışanların konuya ilişkin eğitimlerinin önemli olduğunu belirtmiştir.

Hem kız hem erkek çocuklar ticari cinsel sömürü mağdurlarıdır.

Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin %74,7'si kız çocuklarının %10,1'i kız ve erkek çocukların turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsü mağduru olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Antalya'da turizm sektörü ve otel çalışanları ile yapılan görüşmelerde Türkiye'ye ticari cinsel sömürü amacıyla yurt dışından kız çocuklarının getirildiğini vurgulayanlar olmuş, eğlence yerlerinde hem kız hem de erkek çocukların fuhuşta kullanıldığını duyduklarını iletilmişlerdir. Konuyla ilgili yapılacak olan araştırmalarda mağdurların hem kız hem erkek çocukları olabilecekleri göz önünde tutulmalı meslek personelinin konu ile ilgili olası ön yargıları düzeltilmelidir. Böyle bir çalışma hem kız hem erkek çocuklar için daha sağlıklı koruma tedbirlerinin alınmasını sağlayacaktır.

Turizm acentaları, oteller, masörler turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsüne aracılık yapıyor.

“Şehir merkezinde değil, ilçelerde çok fazla yapıyor. Kayıt dışı çalıştırıldıklarını düşünüyorum, kimliksiz otele alınıyor fuhuş yaptırdıklarına şahit oldum. [...] acenteler aracılık yapıyor zengin adamlarla babalar arasında. Acenteler yurtdışından gelen şeylere, zenginlere tüm hizmeti vermek adı altında ihtiyaçlarını gideriyorlar yapıyorlar. Bakirelik yaşı eskiden 18 ile 20 yaş arası iken şimdi 8-9 yaşlarına düştü. Yazın daha fazla olmaktadır.” (Antalya, Gönüllü STK çalışanı, Kadın, 30 yaşında)

Uluslararası raporlara göre turizm ve seyahatte ticari cinsel sömürü vakalarında taşımacılık şirketleri, turizm firmaları ve konaklama sektörü yer alabilmektedir. Sahada elde edilen bulgular da bunu desteklemektedir. Antalya'da yapılan bir görüşmede turizm acentaları ve otellerin aracı olduğuna değinilmiştir.

Ankara'da yapılan görüşmelerde, görüşülen bir hakim turizm acentaları ve otellerin yanı sıra masörlerin aracılığından bahsetmiştir, ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“Çocuklar buradan anlaşılıp Antalya'ya gidiyorlar. Orada 1 hafta- 15 gün fuhuş yapıp geri gelebiliyor.

Bir çocuk bir kadının evinde bu şekilde kalıyor bu şekilde 2-3 vaka hatırlıyorum. Cinsel sömürde en dirençli, en güvenilirliği düşük olan masörler. Çocuk çalıştığı işlerden memnun. Bilgi vermek istemiyor. Eski çalıştığı yeri söylüyor, yeni çalıştığı yeri söylemiyor. Polis müşteri gibi sonra kız onu inkar ediyor. Masaj salonunda çoğunlukla oral seks yapıyor. Zaman zaman cinsel birleşme de oluyor.”

Yapılan görüşmelerde çocuk fuhşu bilinen, uzun zamandır süregelen ve çok da yadırganmayan bir fenomen olarak tanımlanmaktadır. Bu da bu konudaki önleyici, caydırıcı ve koruyucu tedbirlerin uygulamasında eksikler olduğuna işaret etmektedir. Oysa Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 35. Maddesi “Taraflar Devletler [...] çocukların [...] fuhşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar” şeklindedir. BM Çocuk Satışı, Çocuk Fuhşu, Çocuk Pornografisi İhtiyari Protokolü'nde taraflar devletlerin bu eylemlerin cezalandırılmasına ilişkin yasal düzenlemelerinin yapılmasına ilişkin maddeler yer almaktadır. Türkiye'nin bu iki belgeye de taraf devlet olması sebebiyle bu belgelerdeki hükümleri uygulama konusunda Anayasal yükümlülükleri bulunmaktadır.

Stajyer öğrenciler cinsel sömürüye maruz kalıyor.

Yapılan görüşmelerle elde edilen bir başka bulgu ise turistik bölgelerde animasyon, otellerde ve rehberlik bürolarında stajyer olarak çalışan kızların cinsel sömürüye maruz kalmalarıdır. Derinlemesine yapılan görüşmelerin yanı sıra Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin de staja giden öğrencilere yönelik cinsel istismar olduğuna ilişkin duyumları olduğunu belirtmişlerdir.

“Stajyerler hakkında bu konuda konuşmak lazım. Turizmde kalifiye eleman bulmak çok zor; çünkü stajyer adı altında çoğu öğrenci köle gibi ya belirli maaş alarak ya da para almayarak otellerde çalıştırılır özellikle sahil otellerinde bu durum böyledir. [...]. Aynı şekilde otel departman müdürleri, çalışanlar tarafından da istismara uğrayan da oluyor. Türk stajyerlere gelirse de aynı durum yaşanıyor. İlk defa denizi gören, çoğu farkındalığı hiç olmayan çocuklar da fuhşta otel içinde ve otel dışında kullanılabilir. Bunu bu sektörde sürekli duyuyoruz.” (Antalya, Otel Yöneticisi, Erkek, 53 yaşında)

Staj öğrencilerinin cinsel istismara uğradığı, masaj salonlarında çalışıldığı diğer görüşmeciler tarafından da bildirilmiştir. Turizm ve otel işletmeciliği bölümü öğrencilerinden dokuzu ise arkadaşlarının saldırı boyutunda sorunlarla karşılaştığını

belirtmiş, işyerinde şefin kızların resmini çekmesi, otele gelen turistlerin taciz etmesi, staj için gidilen işletmelerde çalışanlar tarafından sözel ve fiziksel taciz yapılmasından bahsedilmiştir.

Turizm işletmelerinde yapılan öğrenci stajlarının güvenliği sağlanması çocukların cinsel sömürüden korunması gerekmektedir. Bu konuda araştırmaların yapılmasının ivedilikle gündeme getirilmelidir.

Mesleki Davranış Kuralları'nın (Code of Conduct) daha iyi tanıtılması gerekiyor

Davranış Kuralları, (Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüden Korunmaları için Davranış Kuralları) çocukların cinsel sömürüsünü önlemek için turizm sektörüne farkındalık, araçlar ve destek sağlamayı amaç edinen sektör odaklı bir turizm girişimidir. Turizm noktalarındaki kırılgan çocukların korunmasını turizm ve seyahat firmalarının 6 kriteri takip etmesiyle sağlamaktadır. Buna uygun olarak, imzalayan şirketlerin gereklilikleri yerine getirmesi beklenmektedir: (1) Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsüne ilişkin bir etik politika geliştirmek; (2) köken ülkedeki ve seyahat edilen yerlerdeki personeli bu konuda eğitmek; (3) tedarikçilerle yapılan sözleşmelerde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünü kınayan ve buna karşı olunduğunu belirten bir hükme yer vermek; (4) yolculara kataloglar, broşürler, uçuş sırasında gösterilecek filmler, biletlere iliştiirilecek notlar ve internet aracılığıyla bilgi vermek; (5) varış noktalarındaki yerlerde önemli görevleri olan kişileri bilgilendirmek (6) her yıl düzenli rapor vermek

Eldeki araştırma kapsamında Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin %73,1'i turizmde çalışanlara yönelik hazırlanan mesleki davranış kurallarını “Code of Conduct” duyduğunu ifade etmiş ancak yalnızca üçte biri (%36,5) çalışanların mesleki davranış kurallarını bilmelerinin çocuğa yönelik cinsel ve ticari sömürünün önlenmesinde önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %41,8'i seyahat ve turizmde çocuğun cinsel ve ticari sömürüsüyle ilişkili bir yazı okuduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara göre turizm sektöründe aşağıdakileri kesimlikle bilmelidir;

- mesleki davranış kuralları (%36,5)
- Çocuğa yönelik cinsel ve ticari sömürü durumunda ihbar edilecek yer bilgisini (%20,9)
- Uluslararası (%14,2) ve ulusal (%8,8) mevzuat bilgisini
- Çocuğun cinsel ve ticari sömürüsünün tanımını (%12,8)

Suriye'den gelen sığınmacı kız çocukları ÇTCS mağduru.

"Bir de bir takip ettiğim dosya var. Gaziantep'te 14 yaşında Suriyeli bir kız çocuğu erken evlilik yapıyor, eşi daha sonra fuhuş yoluyla kızı pazarlamaya çalışıyordu." (Avukat)

Görüşmeciler, Türkiye'ye gelen Suriyeli kız çocuklarının erken evlilik, para karşılığı fuhuş gibi farklı şekillerde cinsel sömürüde kullanıldığını belirtmişlerdir. Suriyelilerin bölgede bu tür olayları artırdığı, bölgede huzursuzluk yarattığı ve de ileride sosyal sorunlara neden olacağını düşünmektedirler. Bu işlerin organizasyonunda Suriyeliler ile beraber Türkler'in de yer aldığını belirtmişlerdir.

"Genel anlamda çok bilgim yok. Ama Şanlıurfa'da özellikle kız çocukları daha önce başlık parası, süt parası adı altında erken yaşta evlendiriliyordu. Çocuğu erken yaşta evlendirmek, cinsel sömürüdür." (Esnaf, Erkek, 43 yaşında)

Suriyeliler arasında fuhuş ve para karşılığı evliliğin temel nedeninin ekonomik zorluk içinde yaşamaları olarak

belirtilirken, Suriye'deyken fuhuş yapan kadınların Türkiye'ye geldiklerinde de fuhuş yapmaya devam etmeleri, Suriyeliler arasında ikinci eşin çok değerli olmasına ilişkin bir normun var olması, Suriyeli kızların kamptan kurtulmanın yolu olarak evliliği görmeleri gibi nedenler de tartışmalar sırasında Suriyeliler arasında fuhuş ve para karşılığı evliliğin nedenleri olarak gösterilmiştir.

"Yani Suriye'den savaş zamanı kaçanların durumu kötü olanlar yani fakir kesim sokaklarda, aç, sefil haldeler bunlardan her şey beklenir zaten bu insanlar ölümü göze almışlar, ölümden kaçmışlar. İnsanları tahrik ediyorlar çünkü açlar, paraya ihtiyaçları var, fuhuş, küçük yaşta evlilik onlar için normal şey." (Esnaf, Erkek, 42 yaşında)

Yapılan görüşmelerde, bölgede yaşayanlarda Suriyeli ailelerin isteyerek çocuklarını fuhuşa sürükledikleri izlenimi gözlenmektedir. Bu da ileride failerin cezasızlığının haklı görüldüğü bir algıya dönüşme riskini taşımaktadır. Oysaki hem çocukların hem de ailelerin mağdur oldukları ile ilgili farkındalık çalışmalarının yapılması bu konudaki sosyal gerilimlerin azalmasına katkı verecektir.

GİRİŞ

Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü (ÇTCS) çocuklara yönelik şiddetin en kötü biçimlerinden biri, çocuğun onurunu aşağılayıp tehdit eden, dolayısıyla çocuğun haklarını ihlal eden, çocukluğunu elinden alan bir suçtur.

Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsüne Karşı Bildirge ve Eylem Gündemi sömürünün bu biçimini şöyle tanımlamaktadır: "ticari amaçlı cinsel sömürü, çocuk haklarının temelden ihlalidir. Yetişkin tarafından cinsel istismar, çocuğa ya da üçüncü kişiye veya kişilere bu bağlamda aynı ya da nakdi karşılık ödenmesi bu kapsama girer. Burada çocuğa cinsel ve ticari bir nesne gibi davranılır. Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü çocuklara yönelik zorlama ve şiddetin bir biçimidir ve bu yanı sıra zorla çalıştırma ve köleliğin günümüzdeki biçimleriyle eş ağırlıktadır."¹

ÇTCS kendini çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi, cinsel amaçlı çocuk ticareti, ev köleliği, zorla çalıştırma, cinsel sömürü ile bağlantılı çocuk evlilikleri ve çocukların turizm ve seyahatte cinsel sömürüsü gibi biçimlerde ortaya koyar. (STÇCS).²

Türkiye tarafından da onaylanan Çocuk Haklarına dair Sözleşme çocuğun haklarını, çocuğa yönelik bütüncül bir yaklaşımla öngörür. "Taraflar Devletler çocukları cinsel sömürü ve cinsel istismarın tüm biçimlerine karşı koruyacaklardır" ve Madde 35 şöyle der: "Taraflar Devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar."³

Sözleşme'nin Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Pornografisi ile ilgili İsteğe Bağlı Protokolü şu tür ihlallere karşı hükümler getirmektedir: "çocuğun cinsel sömürü amacıyla başka birine sunulması, çocuğun organlarının kar amacıyla aktarılması, çocuğun çalışmaya ve evlatlık gitmeye zorlanması..." Protokol, katılımcı Devletlere, "bu fiillerde fail ya da suç ortağı olarak yer alan kişileri cezalandırma yükümlülüğü" getirmektedir.⁴

1 Bildirge ve Eylem Gündemi: Çocukların Cinsel Sömürüsüne Karşı 1. Dünya Kongresi (31 Ağustos 1996). Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/stockholm_declaration_1996.pdf

2 Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsü konusunda Sorular ve Yanıtlar: Bilgilendirme Kitapçığı (2008). ECPAT International. ss. 14-15 Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/faq_eng_2008.pdf

3 BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme(1989). Alındığı kaynak <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CHS.aspx>

4 BM Çocuk Haklarına dair Sözleşmeye çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve pornografisi ile ilgili İsteğe Bağlı Protokol (2002). Alındığı kaynak <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPSCCRC.aspx>

Cinsel İstismardan Korunması Sözleşmesi'dir (Lanzarote Sözleşmesi). Bu Sözleşmede ÇTCS'nin farklı biçimlerine, hükümetlerin ÇTCS'yi önlemek için yapmaları gerekenlere, olay gerçekleştiğinde çocuklara sağlanacak çocuk dostu hukuksal ve psikososyal desteğe, suçluların etkili biçimde kovuşturulmasına (hazırlayanların, temin edenlerin ve kullananların) ve mağdurlara yönelik rehabilitasyon hizmetlerine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Çocukların seyahat ve turizmde cinsel sömürüsü, kişilerin, çocuklarla cinsel temas amacıyla başka ülkelere ya da kendi ülkelerinde başka yerlere gittikleri durumlarda ortaya çıkar.⁵

Türkiye'nin çocuk nüfusu 25 milyon civarındadır ve bu nüfus ülkenin toplam nüfusunun %35'ini oluşturmaktadır.⁶ BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (bundan böyle ÇHS) Türk hukuk sistemine yerleştirilmesinde ilerlemeler sağlanmış olmakla birlikte, Türkiye'deki yasal düzenlemelerin ÇHS ile uyumlu hale getirilmesi açısından henüz ortada kimi boşluklar vardır. Örneğin, yakınlarda UNICEF ve TC Hükümeti için yapılan bir hukuksal analize göre ÇHS ile uyum sağlanabilmesi için yalnızca Anayasa'da 12'den fazla hükmün değiştirilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, ÇHS ile tam uyum açısından 95 yasal düzenlemede önemli değişikliklere gidilmesi gerekecektir.⁷

Türkiye'nin çocuk hakları alanında bütünlüklü bir yasa ve politika çerçevesi yoktur. Bu durumda, çeşitli metin ve belgelere aşırı dağılmış durumdaki ve tartışmalı yasal düzenlemeler ve politikalar çocuğu bütünlüklü biçimde ele alan bir çocuk koruma sistemi sağlamamaktadır. Genel olarak çocuk koruma ile çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüden korunmaları açısından hükümet kuruluşları arasında net bir sorumluluk paylaşımı bulunmamaktadır. Dolayısıyla mağdurlara yönelik hizmetler dağınıktır; hizmet sunanlar sorumluluk üstlenmemek için mağdur çocukları başka kurumlara sevk edebilmektedir; sonuçta çocukların ihtiyaçları boşlukta kalmakta, hakları gözetilmemiş olmaktadır.

Ombudsmanlık ofislerinin kurulması gibi son döneme özgü kurumsal gelişmelere rağmen henüz çocuklar için erişilebilir etkin ve etkili şikâyet ve tazminat/onarım mekanizmaları bulunmamaktadır. Bunun gibi, çocukları etkileyen meselelerde ayrıştırılmış veriler sağlayacak hakları temel alan bir izleme mekanizması da yoktur. Bugünkü durumda çocuklarla ilgili resmi istatistikler 17 yaşına kadar olanları kapsamaktadır. Dolayısıyla, cinsel sömürüyle ilgili olanları dahil resmi istatistiklerde 18 yaşında olanlar kapsamamaktadır.

Aşağıdaki sayısal veriler⁸ Türkiye'de çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı açısından olumsuz bir durumu ortaya koymaktadır:

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yaptırılan yeni bir araştırma kız çocukların yaşamlarına ilişkin rahatsız edici gerçekleri ortaya koymuştur. Örneğin, 18 yaşından önce evlenen her 10 kadından biri yaşamında cinsel şiddete maruz kalmıştır. 15 yaşından küçükken cinsel istismara maruz kalma yüzde 9 oranında yaygındır. Tüm ülkede, kadınların yüzde 38'i 15 yaşından küçükken yabancı kişilerin, yüzde 29'u ya yakın aile üyeleri dışında kalan diğer erkek akrabalarının cinsel istismarına maruz kalmıştır. Çocukluk dönemindeki cinsel istismar olaylarının yüzde 15'inin faileri kadınların mahallelerinden tanıdıkları kişilerdir. Aile üyeleri tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar olaylarında ise baş sırayı dayılar, amcalar ve ağabeyler almaktadır (sırasıyla yüzde 4, yüzde 2 ve yüzde 2).⁹
- Çocukların cinsel istismarı ve sömürüsüyle ilgili son dönemde çok az yaygınlık araştırması yapılmıştır. Bu araştırmalara göre ortaokul öğrencilerinin %6,4'ü¹⁰, liseli kızların ise % 13,4'ü¹¹ bir biçimde cinsel istismar ve sömürüye maruz kalmıştır. Bir başka araştırmada ise üniversite öğrencilerinin %28'i çocukluk dönemlerinde cinsel istismara maruz kaldıklarını belirtmiştir.¹²

5 Çocuk Seksi Turizmine Karşı Mücadele: Sıkça Sorulan Sorular ve Yanıtları (2008). ECPAT International. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/cst_faq_eng.pdf

6 TTürkiye İstatistik Kurumu. (tarihsiz). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059

7 Tarhanlı, T., Gül, İ. I., İnceoğlu, A. A., Tokuzlu, L. B., Başalp, N., Karan, U., et al. (2011). Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına dair Sözleşmesi ile Türk Hukuk Mevzuatı Karşılaştırmalı Analizi. Ankara: UNICEF. (<http://unicef.org.tr/bilgimerkezidetay.aspx?id=86>)

8 Hükümet kuruluşları tarafından verilen sayıların hepsi olmasa bile çoğu 17 yaşa kadar olan çocuklarla ilgilidir. 18 yaşındaki çocuklar ulusal istatistikler kapsamında yer almamaktadır.

9 Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü & Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). Türkiye'de Kadınlara Yönelik Aile İçerisi Şiddet Araştırması (Araştırma Raporu), ss. 83-123. Ankara. Alındığı kaynak http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/english_main_report.pdf

10 A. Yıldırım, M. Karatas, R. Yılmaz, I. Cetin, & I. Senel. (2013). Prevalence and correlates of school violence and sexual abuse among adolescents in Tokat, Türkiye (Türkiye'nin Tokat ilinde ergenler arasında okullarda şiddet ve cinsel istismarın yaygınlığı ve bağlantıları). HealthMED, 7(2).

11 Alikasifoğlu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Albayrak-Kaymak, D., Uysal, O., & İlter, O. (2006). Sexual abuse among female high school students in Istanbul, Türkiye (İstanbul'da kız lise öğrencileri arasında cinsel istismar). Child Abuse & Neglect, 30(3), 247-255.

12 Eskin, M., Kaynak-Demir, H., & Demir, S. (2005). Same-Sex Sexual Orientation, Childhood Sexual Abuse, and Suicidal Behavior in University Students in Türkiye (Türkiye'de üniversite öğrencileri arasında aynı cins yönelim ve intihara yönelik davranışlar). Archives of Sexual Behavior, 34(2), 185-195.

- Mahkemelere intikal eden çocuklara yönelik cinsel saldırı olaylarının sayısı 2002 yılında 4.500 iken 2014 yılında 20.474'e çıkmıştır.¹³
- Adalet Bakanlığı 2014 istatistiklerine göre 12-17 yaş grubundan çocukların karıştırıldığı fuhuş olaylarıyla ilgili 744dava açılmıştır. Aynı suçla ilgili mahkemelik olay sayısı 2013'te 801, 2012'de 884'tür. Bu davalardaki mağdur çocuk sayısı ise bilinmemektedir. 18 yaşındaki çocukların karıştığı davalardan sayısı da bilinmemektedir.¹⁴
- Aynı istatistiklere göre 2014 yılında çocukların cinsel istismarıyla ilgili 24.825 mahkeme kararı alınmıştır, bu kararların 13.968'inde (%56,3) çocuğun cinsel istismarının gerçek olduğu sonucuna varılmıştır.
- Ayrıca, 2014 yılında çocuğun cinsel istismarı ve sömürüsüyle ilgili olarak her ay ortalama 650 vaka Adli Tıp Kurumuna havale edilmiştir.¹⁵
- 2014 yılında cinsel saldırı nedeniyle güvenlik birimlerine getirilen çocuk sayısı 11.095'tir (9.718 kız, 1.377 erkek). Genel olarak, güvenlik birimlerine (polis, jandarma, vb.) getirilen/gelen çocuk sayısı 2007 yılında 58.000 iken 2014 yılında 290.414'e çıkmıştır.¹⁶
- Kayıtlı tüm evliliklerin %20'sinde (115.660 kişi) gelin 18 yaşından küçüktür. 18 yaşından küçükken evlenen erkeklerin toplam içindeki payı ise %2'dir.¹⁷
- Namus cinayetleriyle ilgili Meclis Araştırma Komisyonu raporuna göre 2000 ile 2005 yılları arasındaki tüm namus cinayetlerinde mağdurların %16'sını çocuklar oluşturmaktadır (%10 kız, %6 erkek çocuk). Bu dönem içinde belirlenebilen namus cinayetlerinin toplam sayısı 2000 civarındadır.¹⁸
- Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) tarafından son dönemde yaptırılan bir sistematik değerlendirme Türkiye'de ÇTCS ile ilgili pek az araştırma ve veri olduğunu ortaya koymuştur.¹⁹

Yukarıda özetlenen bilgilerden hareketle Türkiye'de ÇTCS olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ne var ki, ÇTCS'nin ortaya çıkış biçimlerinden biri söz konusu olduğunda Türkiye için hemen hemen hiçbir bilgi bulunmamaktadır: seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü (STÇCS).

2013 yılındaki yaklaşık 38 milyon turistle Türkiye dünyada yabancılar tarafından en fazla ziyaret edilen altıncı ülkedir.²⁰ Türkiye'ye gelen turistlerin çoğu bölgede insan ticaretinin belirlenen mağdurları açısından kaynak ülkelerden gelmektedir. Ayrıca, 2013 yılında 7 milyon Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı turistik ve iş amaçlı olarak başka ülkelere ziyarete gitmiştir.²¹

Türk turistlerin ülke içinde ve dışında, yabancı turistlerin ise Türkiye'de karışıklık STÇCS olayları bildirilmektedir. Ancak, ortada buna ilişkin resmi veriler bulunmadığı gibi STÇCS'nin yaygınlığı, olaylar, risk faktörleri ve koşullarına ilişkin yapılan bir araştırma da yoktur.

Bu durumdan hareketle, ICC, Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü ve Halk Sağlığı Uzmanları Derneği öncülüğündeki Türkiye'de ÇTCS Karşıtı Ağ, ECPAT Uluslararası ve ECPAT Hollanda ile işbirliği içinde Türkiye'de STÇCS'ye ışık tutacak bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmadan amaçlanan, hükümetin ve ilgili sanayi kolunun Türkiye'deki çocukları cinsel istismar ve cinsel sömürüden korumak üzere daha etkili koruyucu önlemlere başvurmasıdır. Bu sayede, ilgili sanayi kolu da etik ve çocuk dostu turizm ve seyahat uygulamalarıyla kendini koruyacak, daha fazla turist çekecek iyi bir izlenim yaratacaktır. Hükümet de çocuk koruma ve çocuk hakları alanlarında yaptıklarıyla dünyada uluslararası itibarını artıracak, öncü konuma gelecektir.

Araştırmanın amacı, STÇCS araç ve yöntemlerini anlamak, karar vericilerden turizm ve seyahat alanında çalışanlara, çocuk koruma alanında görev yapanlara kadar geniş bir kesimdeki paydaşların bilgi ve deneyimlerinden

13 Adalet Bakanlığı, Türkiye. (2015). Adli İstatistikler, 2014. 25 Eylül 2015'te alındığı kaynak: http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2014/ist_tabasil.htm

14 Supra § 12

15 Dr. Sezgin Tannıkcı tarafından 21 Ağustos 2014 tarihinde verilen Meclis Araştırması önergesine Adalet Bakanı Bekir Bozdağ tarafından verilen Yazılı Yanıt (7/35141) . (2014).

16 Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). İstatistiklerle Çocuk, 2014. Alındığı kaynak http://www.turkstat.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=269

17 Türkiye İstatistik Kurumu. (tarisiz). Toplumsal Yapı ve Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068

18 Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006, May 29). Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadına ve Çocuklara Karşı Şiddetin Sebeplerinin Araştırılması Komisyonu Raporu Alındığı kaynak [https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%20I%20\(0001-0153\).pdf](https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%20I%20(0001-0153).pdf)

19 Uslu, Runa İdil, & Kapçı, Emine Gül. (2014). A Systematic Review of the Research on Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children in Turkey (Türkiye'de Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismarı ile İlgili Araştırmaların Sistematik Dökümü) . Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi. Alındığı kaynak <http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/SR-F-WEB.pdf>

20 Dünya Turizm Örgütü. (2014). UNWTO Turizmde Gerçekler Basımı 2014. Madrid: Dünya Turizm Örgütü.

21 Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye. (tarisiz). Gelen ve Ayrılan Ziyaretçiler, Yabancılar ve Yurttaşlar. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/EN,36568/number-of-arriving-departing-visitors-foreigners-and-ci-.html>

hareketle STÇCS'nin önlenmesini sağlayacak ortamların oluşturulmasıdır.

ÇTCS'ye karşı Mücadele Ağı-Türkiye ve ECPAT Uluslararası için bu araştırma aynı zamanda çocukların cinsel sömürüsünün mahiyetine ve yaygınlığına ilişkin araştırmalar yoluyla çocukların daha iyi korunması için daha güçlü kanıtlara dayalı tanıtım-savunu ve lobi çalışmaları anlamına gelmektedir.

Araştırma, aşağıdaki sorulara yanıtlar aramıştır:

- STÇCS mağduru çocuklar kimlerdir ve hangi etmenler çocukları bu açıdan özellikle güç duruma sokmaktadır?
- STÇCS mağdurlarını kimler organize etmekte ve sömürmektedir?
- STÇCS'den korunma açısından çocuklar için hangi hukuksal düzenlemeler mevcuttur ve bu alandaki açıklar nelerdir? Türkiye'de STÇCS'ye karşı etkili bir mücadele için hangi ek hukuksal ve teknik önlemlere gerek duyulmaktadır?

YÖNTEM

Eldeki bilgilerden bir nirengi noktası oluşturulması için araştırma sürecinde birbirinden ayrı üç yöntem kullanılmıştır. Böylelikle, STÇCS'nin ve onun çeşitli tezahür biçimlerinin daha iyi anlaşılabilmesi açısından daha geniş bir alandan bilgi toplanması amaçlanmıştır.

Bunlardan ilki, anlaşmalar, ulusal ya da uluslararası hükümet veya hükümet dışı kuruluşların raporları, akademik çalışmalar ve medya haberleri dahil olmak üzere çeşitli belgelerden hareketle **mevcut bilginin gözden geçirilmesidir**. Bu çalışma bize genel olarak ÇTCS, özel olarak da STÇCS, konuyu ele almaya yönelik hukuksal ve idari çocuk koruma sistemleri hakkında bilgi verecek, konuya daha derin girilmesi açısından gerekli nicel ve nitel araştırmaların hazırlanmasına yardımcı olacak, araştırma bulgularından hareketle daha gelişkin politika önerilerinin hazırlanması için fırsat yaratacaktır.

İkinci olarak, **nitel araştırma** söz konusudur. Nitel araştırma, önde gelen iki turizm merkezi olarak İstanbul ve Antalya'da, politikaların belirlendiği idari merkez olarak Ankara'da ve çeşitli mülteci kamplarının ve Suriye'den gelen büyük bir mülteci nüfusunun bulunduğu Urfa'da yapılan derinlemesine görüşmeleri kapsamaktadır. ÇTCS Mücadele Ağı üyelerinden başlamak üzere, STÇCS olayları hakkında bilgi ve deneyim sahibi kişilere ulaşmak üzere kartopu örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Başta, seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü konusunda belirli bir düzeyde bilgisi olabileceği varsayılan mesleklerin ve sivil toplum kuruluşlarının bir listesi çıkarılmıştır. İstanbul ve Antalya illerinde alandaki doğrudan varlıkları nedeniyle bilgileri olabilecek profesyonellerle görüşmeler planlanırken, Ankara'da ağırlık çocuk koruma alanında çeşitli görevler yapan sağlık, hukuk ve sosyal hizmet alanlarındaki profesyonellere tanınmıştır.

Hükümet kuruluşlarında, hükümet dışı kuruluşlarda ve akademide ÇTCS üzerinde çalışan uzmanların önerilerini alan proje ekibi, ilgili mesleklerden görüşülecek kişileri belirlemiştir. Görüşmeler sırasında, başka kişilere de ulaşma amacıyla "kartopu" yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler 2015 yılının Ocak-Şubat aylarında gerçekleştirilmiştir.

Derinlikli görüşmeler sırasında farklı profesyonel gruplar için yarı yapılandırılmış farklı sorular hazırlanmıştır (bakınız Ek 1). Nitel araştırmada kullanılacak anketlerin test edilmesi Ankara ilinde gerçekleştirilmiş ve anketlerde gerekli düzeltmeler buna göre yapılmıştır.

ÇTCS Mücadele Ağı ile birlikte açık çağrı üzerine proje ekibi görüşülecek kişileri bir araya getirerek kendilerini araştırmanın hedefleri ve yapılacak görüşmelerden beklenenler konusunda bilgilendirmiştir. Daha önceleri araştırma alanında deney sahibi iki sosyal çalışmacı ile bir halk sağlığı uzmanı derinlemesine görüşmeleri yürütmek üzere seçilmiştir. Seçilen görüşmecilere ÇTCS ve STÇCS bağlantılı görüşme teknikleri ve derinlemesine görüşme raporlarının hazırlanması konusunda bilgi verilmiştir. Bir kalite güvencesi uygulaması olarak görüşmecilerden araştırma için alana çıkmadan önce en az bir görüşme gerçekleştirmeleri ve bunu rapor etmeleri istenmiştir. Baş araştırmacı ve çekirdek araştırma grubu saha çalışması boyunca görüşmecileri denetlemiştir.

Derinlemesine görüşmelerin her birinde bir görüşmeci ilgili soru kâğıdını kullanarak görüşmeyi yürütürken diğer görüşmeci görüşme sırasındaki jestler ve ortamla birlikte verilen yanıtları not almıştır. Görüşülen kişiye verilen bilgilerle birlikte alınan onay üzerine kimi görüşmeler banda alınmıştır. Görüşme raporları alınan notlardan ve ses kayıtlarından hareketle hazırlanmıştır. Hazırlanan raporlarda ayrıca görüşmenin yapıldığı yer, görüşme süresi, görüşülen kişilerin tutumlarına ve tepkilerine ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Görüşme raporlarının değerlendirmesi baş araştırmacı ve çekirdek araştırma ekibi tarafından yapılmıştır.

Toplamda 49 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir (İstanbul'da 15, Ankara'da 8, Antalya'da 22 ve Şanlıurfa'da 15). Bunlardan 36'sıyla ilgili raporlar (İstanbul'dan 7, Ankara'dan 8, Antalya'dan 11 ve Şanlıurfa'dan 10) bu raporda dikkate alınmıştır.

Araştırma için onay, Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) ve Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Görüşmecilere, görüşecekleri kişilerin daha önce onayını almaları açısından ICC tarafından yazılı bilgi notu verilmiştir. Görüşmelerden önce görüşülecek kişilerden sözlü onay alınmıştır. Bu onay alınırken kendilerine, görüşmenin yalnızca araştırma amaçları için kullanılacağı, kimliklerinin ise gizli tutulacağı bilgisi verilmiştir.

Üçüncüsü, **nicel araştırmadır**. Bu araştırmanın amacı, Hacettepe Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü hakkındaki bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve görüşlerinin belirlenmesidir.

Hacettepe Üniversitesi Ankara'dadır ve Türkiye'nin en büyük yükseköğretim kurumlarından biridir. Üniversitede Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okuluna bağlı Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencilere lisans derecesi vermektedir.

Anket, Bölüme devam eden birinci ve ikinci sınıflardaki 79 öğrenciye uygulanmıştır. Okulun toplam 241 öğrencisi olduğundan öğrencilerin %32,8'ine ulaşılmıştır.

Araştırmada kullanılan soru formunda öğrencilerin seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü konusundaki bilgilerini ve görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik sorular yer almaktadır. Veriler gözlem altında, soru kâğıdı kullanılarak toplanmıştır.

Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Araştırmaya öğrenci katılımı ise gönüllülük temelinde gerçekleşmiştir.

Hemen hemen hiç bilgi bulunmayan bir konuyla ilgili olarak, birbirinden farklı ancak birbirini tamamlayıcı üç yöntem kullanılarak Türkiye'de çocukların seyahat ve turizmde cinsel sömürüsüyle ilgili daha bütünlüklü bir analiz yapılabilmektedir. Bilgilerin böyle bir nirengi noktasında toplanması, resmi belgelerde ve sahada var olan, ancak görülmeyen bilgilerle ortadaki durumun genel bir görünümünü vermiş; Türkiye'de seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsüne son vermeye yönelik sağlıklı kararlar vermelerinde yetkililere yol gösterecek tanımlanmış belirli riskler ve fırsatlara işaret edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Araştırma titizlikle hazırlanmış, yanlış ve yanıltıcı bilgileri azaltmak için bir dizi farklı metodoloji kullanılmış olmakla birlikte, araştırmanın kimi sınırları ve eksiklikleri olduğunu da kabul etmek gerekir.

Birincisi ve en önemlisi, araştırma, ülkeye gelen çok sayıda Suriyeli mülteciyle, şiddetin tımandığı bir siyasal ortamla Türkiye'nin güç bir toplumsal ve siyasal dönem yaşadığı, bütün bunların turizm ve seyahat sektörünü de etkileyip işle ilgili meselelerde diyalog için daha az fırsat kaldığı koşullarda gerçekleştirilmiştir. Böyle bir ortamda, araştırmanın hedeflerine ulaşılmış olmakla birlikte aşağıdaki sınırlamalar araştırma sonuçlarını etkilemiştir:

Mevcut ve/ya da güvenilir verilerin olmayışının yanı sıra ÇTCS ve STÇCS konularında daha önce hiç araştırma yapılmamış olması nedeniyle araştırma büyük ölçüde dolaylı verileri temel almak zorunda kalmıştır. Örneğin, yorumlaması güç, işlenmemiş mahkeme istatistiklerinden elde edilen veriler, kültürel açıdan yanlış ve teyit sorunları olan görüşmelerden çıkan subjektif öyküler gibi...

Başta turizm ve seyahat acenteleri olmak üzere kuruluşlara ve iş çevrelerine ulaşmak da kolay olmamıştır. Dolayısıyla, görüşmelerde aslında daha fazla sayıda insana ulaşılmış olmasına karşın bunlardan bir bölümü araştırma değerlendirmesinin dışında tutulmuştur.

Bir başka konu ise STÇCS ve Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmalarına Yönelik Davranış Kuralları hakkındaki bilgi düzeylerini ortaya çıkarmak üzere anket uygulanan turizm ve otel yönetimi bölümü öğrencilerinin oluşturduğu örneklemin büyüklüğüdür. Temsil açısından yeterli olmasa bile, anketten elde edilen bulgular, araştırılan konuların, Türkiye'de turizm sektörünün geleceği açısından bilinme ve kavranma düzeyini kesin olarak gösterdiğini söyleyebiliriz.

Son olarak, araştırmanın bir başka eksikliği de baştan planlanmış olmasına karşın çocuk katılımının sağlanamamış olmasıdır. Bunun çeşitli nedenleri arasında, araştırma yapıldığı sırada aşılabilen etik güçlükler de yer almaktadır. Bu durumda çocuk katılımı araştırma dışı bırakılmıştır.

BÖLÜM 1:

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLARIN TİCARİ AMAÇLI CİNSEL SÖMÜRÜSÜNDE DURUM

1.1 SAYILAR NE SÖYLÜYOR?

Türkiye'de çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı durumunu gösterecek, çocuk mağdurlara ilişkin ayrıştırmış ve resmi sayılar çok az olmakla birlikte, konunun kavranmasına yardımcı olacak dolaylı göstergeler mevcuttur.

Örneğin fail sayıları cinsel saldırının Türkiye'de yaygın bir olay olduğunu gösterirken (Tablo 3) cinsel sömürü nedeniyle mahkûm olan pek az görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Çocuk fuhşu nedeniyle hüküm giyenlerin dökümü (Türk Ceza Kanunu Madde 227Ş1)

	12 - 15 YAŞ		16 - 18 YAŞ		18 YAŞ VE ÜZERİ		TOPLAM
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	
2012	3	4	29	28	607	213	884
2013	7	6	31	16	557	184	801
2014	2	5	14	9	520	224	774

Kaynak: Adalet Bakanlığı

Çocukların fuhş yoluyla cinsel sömürüsü kapsamında (Türk Ceza Kanunu Madde 227Ş1) 2014 yılında hüküm giyen 774 fail bulunmaktadır ve bunların 32'si de çocuktur. Sömürüye maruz kalan çocukların sayısı ve cinsiyeti bilinmemekle birlikte bu sayılar Türkiye'de fuhş yoluyla çocukların cinsel sömürüsünün süreklilik arz ettiğini göstermektedir.

Tabloda görüldüğü gibi, hüküm giyen 18 yaşındaki suçluların sayısı bilinmemektedir; bununla birlikte, 18 yaşından küçük olup çocuk fuhşunu özendirdiği ya da kolaylaştırdığı veya bir çocuğu fuhş amaçlı olarak barındırdığı için hüküm giyen önemli sayıda çocuk vardır. Adalet Bakanlığı tarafından bu konuda resmi bir açıklama yapılmamış olmakla birlikte, çocuk fuhşu nedeniyle hüküm giyen erkek çocuklar arasında kızlara karşı belirli cinsel davranışları olan, kız çocukların ailelerinin ise fuhş gerekçesiyle şikâyetle buldukları kişiler de yer almaktadır. Ancak, neden bu sayıda kız çocuğun çocuk fuhşu suçlamasıyla hüküm giymiş olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi yoktur. Bu durumun açıklaması, kızların cinsel davranışlarının arkadaşlarının aileleri tarafından suç sayılması, böylece kızlarının arkadaşlarının çocuk fuhşunu

teşvik edip kolaylaştırdığı, kendi kızlarını da bu amaçla kullandıkları yolundaki şikâyetleri olabilir. Bu durumda, çocukların fuhşa karışması ve çocuklar arası cinsel davranışlar kendi başına suç teşkil etmese bile aileler başka çocuklar hakkında bu yönde şikâyetle bulunabilmektedir.

Adalet Bakanlığı tarafından verilen bilgilere göre Türk Ceza Kanunu Madde 80Ş3'te tanımlandığı şekliyle cinsel amaçlı çocuk kaçakçılığı işine karışıp hüküm giyenlerin sayısı 2014 yılında 93'tür ve bunların ikisi de çocuktur.

Acil hatları aracılığıyla çocuk kaçakçılığı mağdurları konusunda Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından verilen rakamlar çok sınırlıdır. IOM 2014 yılında Türkiye'de kaçakçılık-ticaret mağduru yalnızca iki çocuk tespit etmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından verilen rakamlara göre ise 2004 yılından bu yana 17 yaşından küçük mağdur çocuk sayısı yalnızca 36'dır ve bunların da hepsi olmasa bile çoğu cinsel olmayan amaçlarla kaçırılmıştır. Mağdur olarak belirlendikleri sırada 18 yaşında olan çocukların sayısını ise bilemiyoruz. Aynı dönemde, insan kaçakçılığı-ticareti mağduru oldukları belirlenen yetişkinlerin sayısı ise 1275'tir.

Tablo 2. Türkiye’de Kaçakçılık Mağduru Çocukların Sayısı

YIL	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOPLAM
17 yaş ve daha küçük çocuk sayısı	2	7	10	4	4	4	1	1	0	3	36

Kaynak: IOM

Cinsel sömürüye maruz kalıp Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezlerine yerleştirilen kız çocuklarla ilgili yakınlarda yapılan bir doktora çalışmasına göre devlet koruması altındaki 411 kız çocuktan yalnızca biri İstanbul’daki cinsel istismar ve sömürüye maruz çocuklara hizmet veren uzmanlaşmış kurumdur ve bildirilmiş 36 ÇTCS ve STÇCS olayı söz konusudur.²²

Cinsel istismar mağduru çocuk sayısı bilinmemekle birlikte Tablo 3’teki rakamlar şunu göstermektedir: Son üç yıl içerisinde her yıl en az 40.000 kişi çocuk istismarından dolayı hüküm giyerken ÇTCS’nin hukuken tanımlanmış biçimlerinden (çocuk fuhuşu ve cinsel amaçlı çocuk ticareti) dolayı hüküm giyenlerin sayısı ancak 800 kadardır.

Hüküm giymiş suçlular dışında bir başka dolaylı gösterge de mahkemelerde görülen çocuk istismarı davalarının sayısıdır. Adalet Bakanlığı’nın cinsel istismarla ilgili 2014 yılı istatistiklerine göre mahkemelere intikal eden tüm cinsel nitelikli suçların yaklaşık yarısı çocukların cinsel istismarıyla ilgilidir. (Tablo 4)

Bir başka dolaylı gösterge ise polis ve jandarma dahil olmak üzere güvenlik birimlerine getirilen cinsel sömürü ve istismar mağdurlarının sayısıdır. (Tablo 5)

Çocukların gerek cinsel istismarını gerekse cinsel sömürüsünü içermek üzere yukarıdaki mağdur çocuk (Tablo 5), mahkûmiyet (Tablo 1 ve 3) ve dava (Tablo 4) sayıları arasında önemli farklılıklar görülmektedir. Bu durumun, örneğin, yargı ve güvenlik alanlarındaki farklı birimlerin birbirini tutmayan veri toplama yöntemleri kullanmaları gibi çeşitli nedenleri olabilir.

Tablo 3. Çocuklara yönelik cinsel istismar suçundan hüküm giyenlerin sayısı

	2012				2013				2014			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek		Kız		Erkek	
C = 17 yaş altında A= 18 yaş ve üzeri	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A
Türk Ceza Kanunu Madde 102 – Cinsel saldırı	8	155	525	7,197	11	115	451	7,010	11	110	465	6,928
Türk Ceza Kanunu Madde 103 – Çocuğun cinsel istismarı	98	1,055	4,092	11,807	82	986	4,577	11,913	129	826	4,334	12,461
Türk Ceza Kanunu Madde 104 – Reşit olmayan kişiyle cinsel ilişki	7	99	291	1,698	4	80	269	1,638	4	80	240	1,446
Türk Ceza Kanunu Madde 105 – Cinsel taciz	12	186	750	13,405	19	210	757	14,289	21	173	702	12,336
Toplam	125	1,495	5,658	34,107	116	1,391	6,054	34,850	165	1,189	5,741	33,171

Kaynak: Adalet Bakanlığı

22 Kaplan, P. A. (2014). Girl victims of sexual abuse: A sociological and victimological investigation (PhD) (Cinsel istismarın kız mağdurları: Sosyolojik ve mağdurlar açısından bir araştırma). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul. s 100. Alındığı kaynak <http://www.cocukgozlemevi.org/1450/cinsel-istismar-magduru-kiz-cocuklar-sosyolojik-ve-viktimolojik-bir-inceleme-2>

Tablo 4. Çocukların Cinsel İstismarı Vakaları ve Verilen Karar Sayısı

	Mahkemelere intikal eden suç sayısı	Mahkemelerce verilen karar sayısı	Mahkûmiyet	Beraat	Diğer kararlar
2012	17,589	15,485	10,891	3,826	5,946
2013	17,948	17,459	13,925	4,466	6,260
2014	18,104	20,474	13,968	4,614	6,243

Kaynak: Adalet Bakanlığı

Tablo 5. Güvenlik Birimlerine Getirilen Çocuk Cinsel İstismar ve Sömürü Mağdurlarının Cinsiyete ve Yaşa Göre Dökümü, 2014

	11 yaşından küçük	12 - 14 yaş	15 - 17 yaş	Bilinmeyen	Toplam
Kız	1,304	2,319	6,091	4	9718
Erkek	748	332	296	1	1377
Toplam	2052	2651	6387	5	11095

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

Cinsel istismar ve sömürü mağdurlarıyla ilgili olarak mevcut hizmetler ve sevk mekanizmaları çerçevesinde neler yapıldığına ilişkin rakamlara bakıldığında (Tablo 6) vakalardan yalnızca bir bölümünün güvenlik birimleri tarafından koruyucu hizmetlere yönlendirildiği görülmektedir.

Cinsel sömürü ve cinsel istismar riski altındaki çocuk sayısı hakkında da elde çok az bilgi vardır. Bu durumda,

Türkiye'deki çocuk koruma sisteminde dikkate alınan potansiyel risk gruplarını anlamak için bir başka dolaylı gösterge kullanılmaktadır: Güvenlik birimlerine getirilen çocuk sayısı (Tablo 7) ve hangi nedenlerle getirildikleri. Tabloda verilen gerekçelerin cinsel istismar ve sömürüye maruz kalma riski daha büyük çocuk gruplarına işaret ettiği varsayılmıştır.

Tablo 6. Cinsel İstismar Mağduru Çocukların Sevk İşlemleri / Güvenlik Birimlerince Teslim Edilenler, 2014

SEVK EDİLEN / DEVREDİLEN YER	ÇOCUK SAYISI
Yargı Birimleri	560
Aile	8,896
Okul ya da başka eğitim kurumu	31
Sağlık hizmetleri	76
Sosyal hizmetler	946
Geniş aile ya da akraba	349
Diğer	237

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

Tablo 7. Güvenlik Birimlerine Getirilen Çocukların Getirilme Nedenlerine, Yaşa ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2014

YAŞ GRUPLARI	2014										
	-11		12-14		15-17		BİLİNMEYEN		TOPLAM		
	K: kız, E: erkek	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Terkedilmiş	7	8	6	4	19	7				32	19
Kaçak	29	72	506	402	1391	792		1		1926	1267
Kayıp	549	1114	2898	2939	7463	5453	20	52		10930	9558
Mağdur	15990	24212	13716	17005	28381	31821	16	31		58103	73069
Uyuşturucu kullanımı		4	5	22	17	171				22	197
Sokaklarda çalışan	692	1451	273	596	54	199	1	1		1020	2247
Sokaklarda yaşayan	2	4	4	2	3	6	2			11	12
Yasadışı iş	1	2	3	5	4	9				8	16
Bakım kurumundan kaçan	4	16	129	185	218	309	2			353	510
Toplam	12274	26883	17540	21160	37550	38767	41	85		72405	86895

Kaynak: İçişleri Bakanlığı

Bu resmi rakamlardan ayrı olarak, küçük ölçekli akademik araştırmalardan ve HDK'ların sınırlı kalan izleme çalışmalarından elde edilen sayısal veriler de vardır.

Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) tarafından medya taramaları ve Ushahidi haritalama yöntemi kullanılarak hazırlanan cinsel istismar ve sömürü haritası Ocak 2010-Eylül 2015 dönemi için 519 çocuk cinsel sömürüsü ve istismarı vakası göstermektedir. Bu da az sayıda vakanın medya aracılığıyla kamuoyuna yansıdığını göstermektedir.²³

İnsan Hakları Derneği'nin 2014 raporu da çocukların cinsel amaçlar, fuhuş ve pornografi için kullanıldıkları vakalar sunmaktadır. Bu vakaların arasında, pasaportuna Türkiye'nin turizm merkezlerinden biri olan Antalya'da bir

kaçakçılık örgütü tarafından el konulan Romanyalı çocuğun durumu da yer almaktadır.²⁴

Cinsel sömürü ve istismarda son dolaylı gösterege evlenen çocuk sayısıdır. Türkiye'de çocuk evliliği cinsel sömürü biçimini alabildiği gibi kendisi de başlı başına önemli bir sorundur. Tablo 8 Türkiye'de her 10 kız çocuktan birinin evli olduğunu göstermektedir.²⁵ Bu sayıya, 15 yaşından küçüklerin kayda geçmeyen dini nikâhlarıyla resmi olmayan nikâhlar dahil değildir. Çocuk evliliklerinden etkilenenlerin büyük ağırlıkta kız çocuklar olduğu açıkça görülmektedir.

23 Uluslararası Çocuk Merkezi. (2015) Türkiye Çocuklara Yönelik Şiddet Haritası. <http://www.cocukhaklarizleme.org/harita/>

24 İnsan Hakları Derneği (2014). Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri Raporu, ss. 244-245. Alındığı kaynak <http://www.insanhakladerneği.org/wp-content/uploads/2015/03/son-hd-2014-raporu.pdf>

25 Yaşlara, Yıllara ve İllere Göre Türkiye'de Evlilik İstatistikleri (2015). Türkiye İstatistik Kurumu. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1105

Tablo 8. 2012-2014 arasında resmen evli durumda 16 - 19 yaş çocuk sayısı

	2012	%	2013	%	2014	%
Kız (16 - 19 yaş)	129,130	10.7	123,120	10.3	116,275	9.7
Erkek (16 - 19 yaş)	14,207	1.2	13,546	1.1	12,619	1.1
Tüm Evliliklerin Toplam Sayısı	1,207,502	100	1,200,276	100	1,199,408	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Türkiye İstatistik Kurumu 2006 Aile Yapısı Araştırması raporuna göre kentsel alanlardaki evliliklerin %13'ünde, kırsal alanlardakilerin ise %23,5'inde geline başlık parası verilmektedir.²⁶

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalarına (TNSA) göre, 15-19 yaş grubundan kadınların %11,9'u 2003 yılında evli bulunuyordu.²⁷ 2008 yılı için bu oran %9,6²⁸, 2013 yılı için %7,2'dir.²⁹ TNSA 2013 15-19 yaş grubundan kadınların %17,8'inin halin bir çocuğu olduğunu, %7'sinin ise ilk çocuğuna hamile olduğunu göstermektedir.

Bir araştırmaya göre, 15-19 yaş grubunda olup evli olan kadınların ve erkeklerin oranı sırasıyla %7,5 ve %0'dır. Bu grubundan evli kadınların %73,1'i hamilelik deneyimi yaşamış, %12,4'ü de kürtaj yaptırmıştır.³⁰ 15-19 yaş grubu kadın nüfus 2007'de 2.997.310, 2013'te 3.150.484'tür.³¹

Son dönemde ICC tarafından Türkiye'de çocukların cinsel sömürsü ve istismarı konusunda yaptırılan sistematik bir değerlendirmeye göre ülkede ÇTCS ile ilgili bir araştırma yokken çocuk yaşlarda, erken ve zorla evlilikler konusunda yalnızca üç araştırma bulunmaktadır.³²

1.2 ULUSAL EYLEM PLANLARI

ÇTCS ve STÇCS'nin önlenmesi açısından belirli bir yeri olabilecek bir dizi ulusal eylem planına rağmen, özel olarak ÇTCS ya da STÇCS'yi çocuğa bütünlüklü yaklaşan, onun haklarını ve ihtiyaçlarını gözeten tek bir ulusal eylem planı (UEP) ya da mevcut ulusal eylem planları ya da stratejik planlarda (SP) bölümler bulunmamaktadır.

İnsan ticareti, kalkınma, çocuk hakları ve kadınlara yönelik şiddet gibi alanlarda halen mevcut ulusal eylem planlarının ÇTCS ve/ya da STÇCS'nin önlenmesine katkıda bulunabilecek bölümleri vardır. Ne var ki, Türkiye'de iş yaşamı, turizm ve seyahat gibi alanlarda hazırlanan temel belgelerde çocuk korumayla ilgili bir öge bulunduğu söylenemez.

Türkiye'deki UEP'lerle ilgili üç noktanın altının çizilmesi gerekir. Birincisi, kalkınma planları dışında, hiçbir UEP ya da SP meclisten geçmemektedir. Bunlar genel olarak hükümetin belirli bir birimi tarafından, başka birimler ve HDK'lara sınırlı ölçülerde danışılarak, ancak çocukların ve gençlerin katılımı olmaksızın hazırlanmaktadır. Dolayısıyla, uygulama hükümetteki ya da yönetimdeki değişiklikler nedeniyle sekteye uğrayabilmektedir. İkincisi, bu belgeler

26 Türkiye İstatistik Kurumu (2006). Aile yapısı araştırması 2006. Ankara. p7. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=16 (Turkish)

27 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2003. (2004). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/tdhs03/>

28 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2008. (2009). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/dokumanlar/TDHS-2008_Main_Report.pdf

29 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2013. (2014). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/tdhs13/>

30 Özcebe, H., Ünal, T., Türkyılmaz, S., & Coşkun, Y. (2007). Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması (Araştırma Raporu). Ankara: UNFPA ve Nüfus Araştırmaları Derneği. Alındığı kaynak http://www.nd.org.tr/custom/odesismc/Turkce_rapor.pdf

31 Türkiye'de Yaşa ve Cinsiyete Göre Nüfus (2015). Türkiye İstatistik Kurumu. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1084

32 Uslu, Runa İdil, & Kapçı, Emine Gül. (2014). Türkiye'de Çocukların Cinsel Sömürsü ve İstismarı ile ilgili Araştırmaların Sistematik Dökümü. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi. Alındığı kaynak <http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/SR-F-WEB.pdf>

entegre izleme ve hesap verebilirlik mekanizmalarından büyük ölçüde yoksundur. Bu durumda, uygulamalar gerçekleştirilse bile UEP ve SP'lerde neyin işe yarayıp neyin yaramadığı pek az ortaya çıkmaktadır. Dahası, uygulamada yanlışlar yapıldığında ya da hiç uygulama olmadığında ihmali ya da kötü yönetimi sorgulayacak herhangi bir düzenleme de yoktur. Üçüncü nokta, UEP'lerin/SP'lerin etkili biçimde yaşama geçirilmesini sağlayacak, net görevlere ve rollere sahip eşgüdüm ve işbirliği mekanizmalarının bulunmayışıyla ilgilidir.

Onuncu Kalkınma Planı'ndaki (2014-2018) durum analizi, aşağıdakilerin çocuklar ve gençler açısından önemli risk faktörleri olarak varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir: sosyoekonomik ve bölgesel eşitsizlikler; yoksulluk; toplumsal cinsiyet eşitsizliği; çocuk evlilikleri; çocukların suça karışmaları; çocuklara yönelik şiddet ve cinsel istismar; ailelerin parçalanması; aidiyet ve dayanışma duygularının zayıflaması; sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı ve internetin kötüye kullanılması. Kalkınma Planı bu durumdan hareketle şu hedefleri belirlemektedir: enformasyon toplumunda gerekli bilgi ve becerilerle donanmış, aktif, özgüvenli, girişimci ve katılımcı bir kuşak yaratılması; gençliğe sunulan hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesi; çocuk yoksulluğunun ve yoksunluğunun ortadan kaldırılması; erken dönem çocuk gelişiminin desteklenmesi; okullaşma oranlarının ve kız çocukların okul devamlılığının artırılması ve ne işte ne de eğitimde olan gençlerin toplumla bütünleşmelerinin sağlanması. Bu alandaki devlet politikaları arasında ise çocuklara daha iyi eğitim ve sağlık hizmetleri verilmesi, risk gruplarındaki ve güç durumdaki ailelere mensup çocukların yaşam kalitesinin artırılması ve toplumla bütünleşmelerinin sağlanması yer almaktadır. Plan, ayrıca, çocuk koruma ve adalet sistemlerinin, tüm sistemi önleyici mekanizmalar ve uygulamalar getirip korunma ihtiyacı olan çocukların kişisel ve toplumsal gelişimini destekleyici hizmetler verebilecek duruma getirecek şekilde eşgüdüme kavuşturulmasını öngörmektedir.³³

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı riskli çocukların zamanında tespitinden ve gerekli koruma önlemlerinin alınmasından sorumludur. Bakanlık tarafından hazırlanan Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi ve Eylem Planı (2013-2017) ilgili etkinliklerin disiplinler arası, bütünlüklü ve eşgüdümlü biçimde yürütülmesi gerektiğini belirtmektedir.

Belge, çocukların istismarını önlemek için etkili önlemler, mağdur çocukların korunmaları ve rehabilitasyonları için başka girişimler öngörmektedir. Belge ayrıca çocuk evliliklerinin önlenmesine yönelik etkili hukuksal ve idari önlemlerden söz etmektedir. Sonra "çocukların cinsel istismarı fiillerinin failerin kimliklerine göre kategorize edilmesi ve çocuğun yüksek yararını gözeten yaptırımlar getirilmesi" üzerinde durulmaktadır. "Ensest" fiilinin özel bir suç kategorisi olarak işlem göreceği belirtilmektedir. Ayrıca medyayı daha çocuk dostu yapacak girişimler de söz konusudur.³⁴

Sağlık Bakanlığı'nın 2013-2017 Stratejik Planı çocukların cinsel istismarına özel herhangi bir atıfta bulunmadan çocukların sağlığını koruyup geliştirmeye yönelik hedefler koymaktadır. Genel olarak cinsel istismarla ilgili diğer resmi stratejiler ve hedefler aşağıda belirtilmektedir.³⁵

Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı'nda (2010-2014) "Yaşam Boyu Öğrenme" ve "Enformasyon Toplumu" başlıkları bulunmaktadır ve bu başlıklarda istismar vakalarının önemi ve bunlara karşı yapılacaklarla ilgili hükümler yer almaktadır.³⁶

1.3 EŞGÜDÜM VE İŞBİRLİĞİ

ÇTCS ve STÇCS oldukça karmaşık nitelik taşıyan, kendini farklı biçimlerde ortaya koyan çocuk hakları ihlali ve bu bağlamdaki suçları oluşturur. ÇTCS ve STÇCS'nin önlenmesi, aşağıdakilere yönelik bir dizi eşgüdümlü eylemi gerektirir:

- halk eğitim (bilgilendirme ve farkındalık yaratma) kampanyaları, çocuk/insan hakları eğitimi; çocuklara, ailelere ve profesyonellere yönelik cinsel ve üreme sağlığı eğitimi ve çocuk dostu bildirim ve şikâyet mekanizmaları aracılığıyla olayların önlenmesi
- olay gerçekleşirse/gerçekleştiğinde çocuklara ve ailelere yönelik çocuk dostu ve ücretsiz psikososyal ve hukuksal yardımlar ve rehabilitasyon hizmetleriyle çocukların korunması
- suçluların kovuşturulması

33 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018). (2014). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. Alındığı kaynak [http://www.mod.gov.tr/Lists/DevelopmentPlans/Attachments/5/%20Tenth%20Development%20Plan%20\(2014-2018\).pdf](http://www.mod.gov.tr/Lists/DevelopmentPlans/Attachments/5/%20Tenth%20Development%20Plan%20(2014-2018).pdf)

34 Çocuk Hakları Ulusal Strateji ve Eylem Planı (2013-2017). (2012). Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Alındığı kaynak [http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422b041369dc316585c0d87/strateji%20belgesi%20ve%20eylem%20planı%20\(2013-2017\).pdf](http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422b041369dc316585c0d87/strateji%20belgesi%20ve%20eylem%20planı%20(2013-2017).pdf)

35 Stratejik Plan 2013-2017. (2012). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. Alındığı kaynak <http://disab.saglik.gov.tr/yonetim/Uploads/files/kitaplar/stratejikplaning.pdf>

36 Stratejik Plan 2009-2014. (2009). Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Alındığı kaynak http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf

Son 30 yıl içinde Türkiye’de çocuk koruma eşgüdüm mekanizmaları kurulmaya çalışılmakla birlikte mevcut sistem fazlasıyla dağınık ve kompartmanlaşmış durumdadır.

Halen yarı yapılandırılmış birtakım eşgüdüm sağlama çabaları bulunmaktadır: UNICEF-Türkiye Hükümeti ortak programı temelindeki Sektörler Arası Çocuk Kurulu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu ve İçişleri Bakanlığı İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu gibi. Ne var ki bu eşgüdüm çabaları bir seferlik olmakta, Türkiye’de ÇTCS ve STÇCS’ye son verilmesine yönelik eşgüdüm yetersizdir.

Ancak gene de Türkiye’de kamu idaresi, bunlar birbirinden yalıtık olsa da çocukları zarardan korumaya yönelik birtakım girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin:

- Önleme ve koruma açısından İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile birlikte daha güvenli yaşam ortamları sağlanmasından sorumludur.
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ile birlikte Belediyeler, yerel ölçeklerde seyahat ve turizmde güvenli ortamlar oluşturulmasından sorumludur.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ailelerin güçlendirilmesine, ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı ailelere hizmet götürülmesine yönelik çalışmalar içindedir. Bakanlık ayrıca istismar mağduru çocukların korunmasıyla ilgilenen başlıca resmi kurumdur.
- Milli Eğitim Bakanlığı, çocukların ve ailelerin bilgilendirilmeleri boyutu da dahil olmak üzere örgün ve yaygın eğitim alanlarında hizmetler vermektedir. Bakanlık tarafından benimsenen “eğitim önlemleri” arasında istismar mağduru çocukların okullarına devam etmelerinin sağlanması da yer almaktadır.
- Çocuk izleme etkinlikleri sırasında Sağlık Bakanlığı aileleri sağlıklı çocuk yetiştirme konusunda bilgilendirmektedir. Sağlık Bakanlığı cinsel istismar vakalarını teşhis, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinden sorumludur. Çocuk izleme Merkezleri Sağlık Bakanlığı bünyesindeki kurumlar ve tesisler içinde yer almaktadır.
- Adalet Bakanlığı ticari amaçlı cinsel sömürü olaylarının faillerinin kovuşturulmasından ve cezalandırılmasından sorumludur.
- Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu, çocuklar açısından risk oluşturabilecek bu tür yayınlarla ilgili karar almaya ve yasaklama gibi uygulamalara gitmeye yetkilidir.

- Turizm ve Kültür Bakanlığı güvenli turizm bağlamında kurallar getirmek ve uygulamaları denetlemekle görevlidir.
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu aracılığıyla internet güvenliğini sağlamaktadır.
- Yukarıda sözü edilen hükümet kurumlarından özellikle İçişleri Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ilgili uluslararası kurumlarla birlikte ortak güvenlik ve güvenlilik girişimlerinde bulunmaktadır.

Sivil toplumda, Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı (ÇTCS Mücadele Ağı) ÇTCS ve STÇCS konularını bu eşgüdüm açığını kapatmak üzere ana akımlaştırmaya çalışmaktadır. ÇTCS Mücadele Ağı, Türkiye’de çocuk satışı, çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi ve çocuklara yönelik her tür cinsel sömürüye son vermek amacıyla çalışan sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirmektedir. Ağı ayrıca bir gençlik grubu oluşturmuştur. Barolar ve akademik birimler dahil olmak üzere 52 üyesi bulunmaktadır.

Ağ, ECPAT Uluslararası (Çocuk Fuhşuna, Çocuk Pornografisine ve Çocukların Cinsel Amaçlı Ticaretine Son) üyesidir ve tüm dünyada ECPAT gruplarıyla ortak etkinlikler gerçekleştirmektedir.

Ağ üyeleri çocuk evlilikleri olgusu da dahil olmak üzere çocukların cinsel sömürüsü konusunda eğitim programları uygulamaktadır; üniversitelerden üyeler çocuk istismarı ve sömürüsü konusunda öğrencileri bilgilendirmekte çeşitli nedenlerle sağlık kuruluşlarına başvuran aileler arasında farkındalık yaratmaktadır. Akademisyenler ilgili konularda araştırmalar yapmakta ve çeşitli müdahale alanlarına ilişkin kanıtlar getirmekte, hükümetin çabalarına bilimsel katkılarda bulunmakta ve gönüllülük temelinde ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarına katılmaktadır. Sağlık alanındaki akademik kurumlar bir yanda teşhis ve tedavi alanında çalışmalar yaparken diğer yanda mağdurlara koruma sağlamaktadır.

1.4 HUKUKTAKİ ENGELLEYİCİ VE KORUYUCU ÖNLEMLER

ÇTCS ile ilgili uluslararası tüm belgeleri onaylamış bir ülke olarak Türkiye'nin ÇTCS ve STÇCS'ye son verecek bütünlüklü bir çocuk koruma sistemine temel oluşturacak güçlü bir hukuk çerçevesine sahip olmamasının herhangi bir nedeni yoktur. Tüm çabalara karşın Türkiye'nin normatif

çerçevesi henüz uluslararası çocuk hakları normlarıyla uyumlu değildir. Bu raporun giriş bölümünde de belirtildiği gibi Türkiye'nin çocukları zarardan daha iyi koruyabilmek için yasalarını uyumlulaştırması gerekmektedir.

Aşağıdaki karşılaştırmalı tablo Türkiye'nin hukuk alanında hangi ilerlemelere ihtiyaç duyduğunu kısaca özetlemektedir:

ULUSLARARASI HUKUK	ÜLKEDEKİ MEVZUAT
<p>Çocuk Haklarına dair Sözleşme (ÇHS) (Maddeler 34, 35), ÇHS Çocuk Satışı, Çocuk Fuhşu ve Pornografisi ile ilgili isteğe Bağlı Protokol, Lanzarote Sözleşmesi, Sibersuç Sözleşmesi (Madde 9), Birleşmiş Milletler Ulus Ötesi organize Suçlara Karşı Mücadele Sözleşmesi'ni tamamlayan Başta Kadınlar ve Çocuklar Olmak üzere İnsan Kaçakçılığının Önlenmesi, Bastırılması ve Cezalandırılması Protokolü (Madde 3)</p> <p>Birlikte ele alındıklarında bu uluslararası standartlar hükümetlerden söz konusu fiillerin önlenmesiyle ilgili olarak medeni ve özel hukukta, ceza hukukunda gerekli düzenlemelerin yapılmasını istemektedir.</p>	<p>Türk Ceza Kanunu (TCK) Madde 227'de çocuk fuhşuna bir kategori olarak yer verilmiş ancak mağdurların belirlenmesine ve korunmasına yönelik herhangi bir hüküm getirilmemiştir. Madde 80 insan kaçakçılığına ilişkindir. Cinsel amaçlarla çocuk kaçırma fiili yeterince düzenlenmiştir. Suçta kasıt, başlıca hukuksal konu durumundadır. TCK insan kaçakçılığı bağlamında cinsel istismara herhangi bir atıfta bulunmamaktadır. TCK'da çocuk fuhşuna ilişkin özel bir madde yer almamaktadır. Çocuk fuhşu, yetişkinlerle ilgili bir maddeye dahil edilmiştir. Çocuk pornografisiyle ilgili bir madde de yoktur. Pornografi kapsamında değerlendirilebilecek tüm fiillere TCK Madde 226'da "Müstehcenlik" başlığı altında yer verilmiştir. Çocuk pornografisiyle ilgili olarak Maddenin 1 ve 2'inci maddeleri bulunmaktadır; ne var ki bunların yetersiz ve düzensiz oluşu yasanın uygulanmasında çeşitli sorunlar ve engeller yaratmaktadır. Sanal ortamlarda çocuklara karşı işlenen cinsel içerikli suçlar da net olarak tanımlanmamıştır ki bu da kimi durumlarda ifade özgürlüğünün haksız yere kısıtlanması gibi sonuçlar verebilmektedir.</p> <p>TCK Maddeleri 103-105 çocukların cinsel istismarıyla ilgili olup yasadaki engelleyici ve rehabilitasyona yönelik önlemler öngörülmemektedir. Çocukların cinsel sömürsü suçunu işleyen çocuklarla ilgili özel bir düzenleme yoktur. Cinsel davranış ve cinsel rıza tanımları yasalarda net olarak yer almamaktadır.</p>

BÖLÜM 2:

TÜRKİYE'DE STÇCS'NİN KAVRANMASI

ÇTCS ve STÇCS kapsamındaki fiillerin çoğu yeraltı suç faaliyetleri şeklinde gerçekleştiğinden mevcut çocuk koruma önlemlerinde STÇCS'yi engelleyecek ve çocukları bu suçlardan koruyacak pek az şey vardır. Ancak, gazetelere başlık olan davalardan ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalardan biliyoruz ki STÇCS Türkiye'de de vardır ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında bu fiilleri ülke dışında gerçekleştirenler çıkmaktadır.

Avrupa'daki ECPAT grupları Türkiye'den giden STÇCS faillerinin Doğu Avrupa'daki, özellikle Karadeniz yöresinde karıştıkları olaylarla ilgili olarak giderek daha fazla bildirimde bulunmaktadır.³⁷⁻³⁸ ECPAT Uluslararası'nın STÇCS ile ilgili küresel ve Avrupa odaklı bildirimlerinde Türkiye çıkışlı kişilerin fail oldukları STÇCS olayları ortaya konulmaktadır. Örneğin Moldova'da, ECPAT'ın ortaklarından La Strada Türkiye'den gelen kişilerin özel olarak kiralanmış dairelerde hafta sonlarında STÇCS olaylarına karıştıklarını belirtmektedir.³⁹ Benzer biçimde Ukrayna'da da son dönemde ECPAT tarafından başlatılan araştırmalar Türk erkeklerin yer aldıkları gerek grup halinde gerekse bireysel seks turlarının yaygınlaştığına⁴⁰ ve Türklerin ülkedeki STÇCS söz konusu olduğunda muhtemelen en başta gelen yabancı kesimi oluşturduklarına işaret etmektedir.⁴¹ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ayrıca Belarus'ta kadınların ve çocukların yer aldıkları "seks turlarının" düzenleyicileri,⁴² kuzey Rusya'da gençlerin sundukları seks hizmetlerinin müşterileri oldukları, yakınlarda ise bu tür gezilerin Avrupa dışı ülkelere de kaydığı (örneğin Kamboçya⁴³ ve Uganda) belirlenmiştir.

Avrupa dışında, bir Türk turistin 2012 yılında Afrika'da çocukların cinsel istismarına karıştığına ilişkin örnekler vardır. Türkiye'den bu ülkeye gelen bir kişi küçük yaşlardaki 50 Ugandalı kızı seks amaçlı kullanmaktan dolayı bu ülkede gözaltına alınmıştır. Adamın küçük kızları cinsel etkinlik sırasında gösteren pornografik video kayıtları bulundurduğu belirlenmiştir. Hazırlanan raporlara göre bu kişi daha önce de Kenya'nın Malindi kentinde 15 yaşındaki Kenyalı bir kızla seks yaptığı iddiası üzerine 2009 yılında bu ülkede mahkeme önüne çıkarılmıştır.⁴⁴ Uganda Özel Araştırmalar Birimi ilk kez adamın Facebook paylaşımlarından kuşkulandı. Sanık kendisinin ve genç bir kızın çıplak fotoğraflarını herkese açık olarak yüklemiş, hatta "ülkeden ülkeye" geçerek mahkemeleri nasıl "atlattığını" övünerek anlatmıştır.⁴⁵

Türkiye'de STÇCS ile ilgili araştırma ve sayısal bilgiler bulunmadığı için biri nitel diğeri nicel olmak üzere iki araştırma gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma, birbirinden ayrı iki konuya ilişkin bilgi toplanmasını amaçlamıştır:

- çocukların seyahat ve turizmde ticari amaçlı cinsel sömürüsüne yönelik tutumların belirlenmesi ve
- Suriyeli mülteci çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsüne yönelik tutumların belirlenmesi.

37 ECPAT International. (2014). Bağımsız Devletler Topluluğunda ÇTCS. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20%28English%29.pdf

38 ECPAT International. (2014). Avrupa'da ÇTCS. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/Regional%20CSEC%20Overview_Europe.pdf

39 Şubat 2015'te verilen anket çerçevesinde La Strada Moldova tarafından verilen bilgiler.

40 Ukrayna'da ÇTCS ile ilgili 2014 taslak raporu, La Strada, s. 23.

41 La Strada Ukrayna. (2012) Çocuk Seksi Turizmi Araştırma Raporu (Ukrayna), s. 54. Alındığı kaynak http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_view_179.html

42 Minsk polisi fuhşa karşı mücadeleyi yoğunlaştırıyor (Belarusya). (11 Aralık 2012). Sovetskaya Belorussia. Alındığı kaynak <http://www.sb.by/v-belarusi/article/minskaya-militsiya-aktiviziruet-borbu-s-prostitutsiey-2.html>

43 Pisey, H. (2014, May 9). Turkish Man Arrested for Buying Children's Virginity (Çocukların Bekâretini Satın Alan Türk Tutuklandı). Cambodia Daily. Alındığı kaynak <https://www.cambodiadaily.com/archives/turkish-man-arrested-for-buying-childrens-virginity-58426/>

44 Turkish paedophile re-arrested (Türk pedofil yeniden tutuklandı). (29 Mart 2012). New Vision. Uganda. Alındığı kaynak <http://www.newvision.co.ug/news/629969-turkish-paedophile-re-arrested.html>

45 Kigongo, J., Bagala, A., & Croome, P. (2012, March 29). Sex tourist pays Shs6 million fine, walks free (Seks turistleri 6 milyon Shs ödeyip serbest kaldı). Alındığı kaynak <http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/1375704/-/awpbihz/-/index.html>

2.1 TÜRKİYE'DE SEYAHAT VE TURİZMDE ÇOCUKLARIN TİCARİ AMAÇLI CİNSEL SÖMÜRÜSÜNE (STÇCS) YÖNELİK TUTUMLAR VE BU SÖMÜRÜNÜN ORTAYA ÇIKIŞ BIÇIMLARI

İstanbul, Ankara, Antalya ve Urfa'da gerçekleştirilen temel bilgi kaynağı görüşmeleri Türkiye'deki STÇCS hakkında önemli bilgiler sağlamıştır.

Bu görüşmelerden alınan bilgiler, Türkiye'de STÇCS'nin nasıl gerçekleştiğine, failerin kimler olduklarına, STÇCS mağdurlarına yönelik hangi koruma önlemlerinin uygulandığına ve koruma açığını kapatmak için neler yapılması gerektiğine ilişkin genel bir tablo sunmaktadır:

İstanbul'da taksiciler, masörler, LGBTİ gönüllüleri, Roman derneklerinden gönüllüler, seyahat acenteleri ve akademisyenlerle görüşmeler planlanmıştır. Önde gelen kişilerden randevu alınmış ve başkalarına bu kişilerden hareketle ulaşılması amaçlanmıştır. Seyahat acenteleri ile taksiciler konu hakkında hiçbir bilgileri olmadığını belirterek görüşmeyi reddetmiştir.

İstanbul'da toplam 15 kişiyle görüşülmüşken araştırmada bunların yedisi dikkate alınmış ve değerlendirilmiştir. Araştırmaya dahil edilen görüşmelerin yapıldığı kişiler ÇTCS mağdurlarıyla çalışan sosyal bilimciler, bir seks işçisi, sivil toplum ve Roman kuruluşlarından gönüllüler ve bir masördür. Raporda, kaynak kişilerin yanıtlamadıkları sorulara yer verilmemiştir.

İstanbul'daki bir üniversitede sosyal bilimler dalında öğretim üyesi yapan bir akademisyen, çocukların turizmde cinsel sömürsünün Türkiye'de bir sorun olduğunu belirtti. 1998 yılından bu yana bir akademisyen olarak yaptığı çalışmalar ve eski bir polis olmasından hareketle, İstanbul'da ve Antalya'nın turistik beldelerinde gece kulüplerinde, sokaklarda ve masaj salonlarında görülen çocuk fuhşunun, çocukların seyahat ve turizmde cinsel sömürsünün (STÇCS) ardında yoksulluğun ve kız çocuklara güvendikleri çevrelerden gelen cinsel şiddetin yattığını düşünüyör:

"Alan çalışmalarını yaparken 14 ile 18 yaş arasında kızlar gece kulüplerinde müşteri hizmetlerinde çalışmaktaydı. Ayrıca bu işi sokaklarda yapanlar da vardı. Şimdi genç kızları masaj salonlarında fuhşta kullanıyorlar ve buradan özel evlere gönderiliyorlar. Bunlar hep bilinen durumlar..."

"Bu iş turizmde de, özellikle Antalya ve Alanya gibi yerlerde var. Ne yazık ki medya da buna aracı oluyor. Evlerinden kaçıp yazları Antalya'ya giden kızlar var. Gittikleri yerlerde fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalıyorlar. Kuşkusuz araçlar da var bu işin içinde. İstanbul'da yoksul ailelerin kız çocukları kandırılarak masaj salonlarına, oradan da özel evlere yönlendiriliyor."

"Turizm böyle işlere çok açık görünüyor. Çocuk korunmasız ve bedeni de herhangi bir meta gibi alınıp satılıyor. Nedeni de son sözü talebin ve zenginliğin söylüyor olması."

"Sosyal çalışmacılar çok önemli. Travma yaşayan çocuklara verilecek sürekli destek de öyle. Güvenlik güçlerinin bu konuda bilgilendirilmesi gerekiyor."

"Genel olarak toplumda bu konuda bir farkındalık olması önemli. Bu tür durumlar yasal düzenlemeler ve etkili uygulamalarla önenebilir. Bu alanda medyaya da önemli görevler düşüyor."

"Farkındalığı artırmak gerek. İnsanların da çocukların böyle işlere kendi istekleriyle katılmadıklarını anlamaları şart."

Daha önce sözü edilen doktora çalışması, İstanbul'da henüz 13 yaşındaki kızların STÇCS mağduru olabildikleri yolunda görüşülen kişinin öne sürdüğü iddiaları destekler görünmektedir.⁴⁶

İstanbul'da farklı derneklerde faal olarak görev yapan iki LGBTİ gönüllüsü ile görüşülmüştür.

Görüşülen kişilerden biri erkek olup 1,5 yıldır seks işçisi olarak çalışmaktadır.

"Seks işçileri bu işe (fuhşa) erken, daha çocukken başlıyor; LGBTİ ise fuhşa yetişkinlik döneminden sonra yönelebiliyor. Gördüğüm çocukların çoğu fuhşa 16 yaşından sonra başlamıştı."

"Seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürsünün nedeni 'arz ve talep'le ilgilidir. Yoksulluk, cehalet ve eğitimsizlik ise temeldeki diğer nedenlerdir."

46 Kaplan, op cit s. 109.

“Önleme açısından bakıldığında başlıca önlemin daha ağır cezalar getirilmesi olduğuna inanıyorum. Öğretmenlerin ve sağlıkçıların toplulukları ve aileleri bilgilendirmede önemli rolleri vardır. Herhangi biri, tanık olduğu herhangi bir sömürü durumunu doğrudan yetkililere bildirip yardım istemelidir.”

Görüşülen ikinci kişi ise LGBTİ alanında 7 yıldır çalışmakta olan bir kadın gönüllüdür.

“Çocukların cinsel sömürüsü sıkça karşılaşılan bir olgudur. Seyahat ve turizmde çocuklara yönelik ticari amaçlı cinsel sömürüyü duydum. Nedenleri arasında, çocukların hassas ve savunmasız durumlarıyla birlikte sömüren kişinin elindeki güç de yer alıyor; kendim de böyle bir deneyim yaşadım.”

“Para güç demektir. Bir gece kulübünde çalıştım; çok sayıda çocuk vardı. Turistler bakire biriyle bir gece geçirmek için binlerce dolar vermeye hazırlar. Kimilerinin yanlarında bir çocuk olması için ısrar ettiklerini anımsıyorum. Eğer LGBTİ iseniz toplum sizi her durumda dışarı itiyor; böyle iseniz en alttasınız. Güvenliğiniz yok; yanınızdaki kişiler hep suça bulaşmış insanlar, uyuşturucuya, fuhşa ve başka her şeye rahatlıkla ulaşabiliyorsunuz.” (LGBTİ STK gönüllüsü, Kadın)

“Bir önleme amacı olarak yasaların önemine inanırken kişilerin toplumsal ve kültürel bakış açıları da bir değişiklik olması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca, okulların cinsellik eğitimi vermesi ve insan haklarını öğretmesi de önemli. Devlet, ticari sömürü mağdurlarını koruma altına almalı.”

İnsan hakları savunucusu olarak Roman derneklerinde 12 ve 18 yıllık çalışma deneyimine sahip iki kadın ve bir erkekle görüşülmüştür.

“Roman çocuklar çok küçük yaşlardan başlayarak dilencilığe ve diğer sokak işlerine gönderiliyor. Ancak, Roman çocukların seyahat ve turizmdeki ticari sömürü ağı içinde yer aldıklarını duymadık.”

“Bu tür meseleleri toplumu gerektiği gibi bilgilendirecek şekilde ele alıp konuşmak çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünün önlenmesi açısından kritik önem taşıyor; ancak bu da bir sosyal devlet anlayışını gerekli kılıyor. Sivil toplum kuruluşlarının da bu alanda aktif olmaları

gerekiyor. Okullar ve halk sağlığı merkezleri sosyal çalışmacılarla eşgüdümlü biçimde çalışmalı. Toplum liderleri de bu alanda üzerlerine düşen görevi yerine getirmeli.”

“Engelleme önlemlere gelince; öncelik genel olarak toplumun bilgilendirilmesi, okulların da cinsellik ve haklar eğitimi vermesi olmalı. Devletin getirdiği yaptırımlar da etkili caydırıcılar olarak işlev görebilir.”

Görüşülen bir başkası da 26 yıldır İstanbul’da masör olarak çalışan bir kişidir.

“Çocukların turizmde ticari amaçlı cinsel sömürüsü konusunda bilgim yok; ancak, kimi turizm merkezlerinde genç kadınların masaj salonlarında çalıştıklarını biliyorum. Yine de çocukların seyahat ve turizm sektöründe ticari sömürüsünün özellikle büyük kentlerde yaygın bir durum olduğunu sanıyorum.”

Ankara’da görüşmeler çocuk istismarı üzerinde çalışan bir akademisyenle aynı alandaki bir uzman, bir yargıç, bir adli tıp uzmanı, bir mahkeme kâtabi, bir avukat, bir stajyer avukat ve LGBTİ derneğinde iki gönüllüyle yapılmıştır.

Çocukların cinsel istismarı konusunda 18 yıldır çalışmalar yapan Ankara’dan bir akademisyen.

“Çocukların cinsel istismarı, buna zemin oluşturan toplumsal cinsiyet ayrımcılığıyla birlikte Türkiye’de hayli yaygın bir olgudur. Çocuklar fuhuşta kullanılmaktadır ve maddi getiri karşılığında çocuk evlendirilmesi çocuk satışı sayılmalıdır.”

“Seyahat ve turizmde herhangi bir cinsel sömürü olayına kendim tanık olmadım, ancak ülkenin kıyı bölgelerinde böyle şeyler olduğunu duydum. Ardında ekonomik çıkar ya da zevk arama gibi nedenler olabilir ve burada talep arzı tetiklemektedir.”

“Çocuk izleme merkezleriyle birlikte bu alanda çalışan gezici ekiplere ihtiyaç var.”

Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmasına Yönelik Davranış Kuralları (Kurallar):

“Bu Kurallar hakkında hiç bilgim yok. Bu alanda bilgilendirme ve denetim işleri Turizm ve Kültür Bakanlığı ile TÜRSAB’ın sorumluluğundadır.”

Ankara'da 30 yıllık deneyime sahip bir adli tıp uzmanı.

"Seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü olayına ben kendim tanık olmadım. Bununla birlikte, yabancı uyruklu çocukların yetişkinler gibi giyindirilip makyaj yaptırıldıklarını, doğru bölgelerinden kız çocukların ticari amaçlı cinsel etkinliklere sürüklendiklerini ve zihinsel engelli erkek çocukların da yaz aylarında turizm merkezlerinde benzer amaçlar için kullanıldıklarını biliyorum. Ticari amaçlı cinsel sömürü mağdurları arasında mülteci çocuklar da yer alıyor. Mağdur çocuklar genellikle ekonomik açıdan sıkıntı içindeki ailelere mensup. Kanımca STÇCS talep itkili bir olgu."

Kurallar sorulduğunda:

"Kuralları duymadım, Turizm ve Kültür Bakanlığı ile TÜRSAB'ın sorumlulukları hakkında da bir şey diyemem."

Ankara'da mesleğinde 27 yıllık deneyime sahip bir yargıç.

"Çocuk istismarı Türkiye'de yaygın bir olgudur ve başlık parası da bir tür ticari sömürüdür. Çocukların seyahat ve turizmde cinsel sömürüsü bir gerçektir ve hem yoksulluk içindeki çocuklar hem de turizm okulu bu tür sömürüye açık durumdadır."

"Ekonomik durumları güç ailelerden söz etmiştim; Adana, Hatay, Ankara ve Antep gibi yerlerde oluyor. Okullar öğrencilerini staj için çeşitli turizm tesislerine gönderiyor. Öğrenciler bu tesislerde animatör olarak çalışıyor ve ardından başka işlere de girerek para kazanıyor."

"Tamamen ekonomik. Herhangi bir sermaye ya da yatırım olmadan kolay para kazanma yolu. Savunmasız ve hassas konumuyla çocuk istismara maruz bırakılıyor. Çocuğun korku yüzünden durumu açıklayamayacağı düşünülüyor. Dolayısıyla olaylar çoğu kez şans eseri ortaya çıkarılabiliyor..."

"Bu tür durumların önlenmesi için yasalar değiştirilmeli; bu arada güvenlik ve yargı mensuplarının eğitilmeleri de önemli."

Kurallar sorulduğunda:

Kurallar hakkında bilgim yok. Kanımca Turizm ve Kültür Bakanlığı'nın yetkileri çok sınırlı kalıyor; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile TÜRSAB'ın da denetimlerde rolü olabilir."

"Çocukların bu konu hakkında bilgilendirilmeleri önemli, STK'ların da bu alanda özel sorumlulukları var. Herhangi bir insan kaçakçılığı olayında hemen barolarla temasa geçilip durum bildirilmeli."

5 yıldır hasta haklarıyla ilgilenen, çocuk hakları alanında 10 yıllık deneyime sahip bir görevli:

"İnternette çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü durumlarına tanık oldum."

"Çocuklar aralarında örgütlenip Antalya'ya gidiyorlar. Bir iki hafta orada kalıp fuhuş yapıyor ve sonra dönüyor. Böyle birkaç olayı anımsıyorum. Bu iş hayli kırılgan olduğundan masörler cinsel sömürüde kritik bir konumdalar. Çocuk yaptığı işten memnun, bilgi vermek istemiyorlar. Eskiden çalıştıkları yerlerden söz ediyorlar, ama yenilerinden değil. Kimi durumlarda polis müşteri kılıfına giriyor. Masaj salonlarında genellikle oral seks var, ancak ara sıra cinsel ilişkiye geçildiği de oluyor. Ücret Antalya'da 400, Ankara'da ise 300 TL. Ayda 9.000 TL kazanan bir çocuk neden bunu söylesin ki? Bu tür en az 50 olayla karşılaştım. Polisin kendilerini tespit etmesini güçleştirmek için kimi yerlerde çalışırken farklı isimler belirtiyorlar."

"Afyon'da bir olay vardı. Adamın biri çocuğa bir sorunu olursa gelmesini söylüyor. Polis baskını olasılığı karşısında çocuğu gece kulübünde gizli yerlerde saklıyorlar. Çocuk 300 TL karşılığında geceyi biriyle geçiriyor. Ancak patronların bu paraya el koyup çocuğu köle gibi çalıştırdıkları durumlar da olabiliyor."

"Böyle işler Antalya'da kolay. Her mevsimde böyle işler için uygun bir yer. Her yaş grubundan kızlar burada müşteri bulabiliyor. Ankara'da çok sayıda LGBTİ çocuk var. Kendilerine eş bulmak için 'Gabile' adı verilen bir buluşma web sayfasına giriyorlar."

“Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmaları ile İlgili Davranış Kurallarından (Kurallar) haberim var. Karımca bu alanda birinci derecede sorumluluk Turizm ve Kültür Bakanlığı'na ait ve Bakanlığın birtakım yeni kurallar ve uygulamalar getirmesi gerekiyor. TÜRSAB da ilgili kuruluşları eğitmekte ve denetimlerde işlevli olabilir. Toplumun bilgilendirilmesi ve özel risk gruplarına ulaşılması kritik önem taşıyor. Gerçek ya da kuşkuyla her hangi bir STÇCS olayında yargının bilgilendirileceği bir sistem olmalı.”

Çocuk hakları alanında 11 yıllık deneyime sahip bir avukat.

“Takip ettiğim bir dava vardı. 14 yaşında evlendirilen bir Suriyeli kız kocası tarafından fuhuş için pazarlanıyordu.”

“Kendim şahsen tanık olmadım, ancak seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü/ fuhuşu hakkında duyduğum şeyler var. Daha somut olarak, İstanbul'daki kimi mahallelerin, özellikle Romanların yaşadıkları yerlerin böyle işlerin mekânları olduğunu duydum. Hatta tanıtıcı çalışmalar da varmış ve insanlara kentin belirli yerlerinde çocuklarla seks yapabilecekleri söyleniyormuş.”

Sekiz yıldır bir LGBTİ kuruluşunda yöneticilik yapan bir kişi:

“..... Çok erken yaşta evlendirilmek isteyen kız çocuk buna isyan ediyor ve evinden kaçıyor. Ardından, geçimini sağlayabilmek için seks işçisi olmayı seçiyor. Kuşkusuz, her erken evlilik olayında durum böyle değil. Anlatmak istediğim, Türkiye'deki durumun örneğin Tayland'daki gibi olmadığı. Böyle işleri organize eden ağlar var, ama bunlar o kadar büyük değil. 2-3 kişi bir araya geliyor ve bu işten para kazanıyor. Gerçi daha büyük, daha yaygın organize ağların da olduğu söyleniyor, ama benim bu konuda hiç bilgim yok. İnsan kaçakçılığı yapan gruplarla ilgili veriler de yok. Ancak, kimi çocukların yurtdışından bu amaçla kaçırıldıkları kesin.”

Bir başka LGBTİ STK yöneticisi:

Seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünden haberim var. Bunun turizmde çok yaygın olduğunu sanmıyorum; ancak çocuk animatör kullanan, gece kulüpleri gibi orta ölçekli işletmeler var.”

“Çocuğun kendi rızası ya da bir aracının varlığından bağımsız olarak müşterilere de ceza uygulanmalıdır.”

Antalya ilinde yapılan görüşmeler 4 sivil toplum çalışanı, 3 insan hakları savunucusu ve 4 turizm sektörü-otel çalışanını kapsamıştır. Taksiciler ve turizm acentelerinde çalışanlar ise konu hakkında bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Antalya'da toplam 21 kişiyle görüşülmüş, bu görüşmelerden 11'i değerlendirmeye alınmıştır.

Antalya'da dört sivil toplum örgütü çalışanıyla görüşülmüştür. Bu kişilerin hepsi mağdurlar arasında öğrencilerin, turizm tesislerinde staj yapanların ve erkek arkadaşları tarafından fuhşa sürüklenen genç kızların yer aldığını söylemiştir. Fuhuş amacıyla başka ülkelerden getirilen çocuklar da söz konusudur.

“Bu, yaygın bir sorun. Ancak, bu işten para kazananlar olduğundan ne konu hakkında konuşuluyor ne de başkalarına anlatılıyor. Fuhuş için bunu söyleyebilirim: Taşeronluk ilişkileri çerçevesinde pek çok otel masaj salonlarını ve kaplıcalarını başkalarına kiralyor ve buralarda neler olup bittiğini bilmiyor. Ancak başka ülkelerden çocukların getirilip çalıştırıldığını ve bu çocukların fuhuştan para kazandıklarını duyduk. Dediğim gibi bunlar başka ülkelerden getirilen çocuklar ve Türk çocukların da bu işte olup olmadıkları hakkında bilgimiz yok” (Turizm çalışanı, erkek, 50 yaşında)

“Zenginlerin gelip kızları otellere götürdüklerini çok duydum. Bunu yanlarına birden fazla çocuk alarak yapanlar da varmış. Küçük yaşlardaki kız çocuklar için buraya Arap ülkelerinden gelenler de varmış. Elbette, bu gibi işlerde aracılık yapıp para kazananlar da var.” (Gönüllü, kadın, 30 yaşında)

“Bu tür durumlar daha çok ilçelerde oluyor. Bu kişiler kimliklerini beyan etmeden otellere kabul ediliyor. Fuhşun bu türüne ben de tanık oldum. Muhtemelen, çocuğun babası, amcası-dayısı ya da büyük kardeşi gibi araçlar da söz konusu. Zengin müşterilerle çocukların babaları arasında aracı olarak çalışan kişiler var. Bunlar, şeyhlere, yurt dışından gelen zengin kişilere hizmet ediyor. Böyle işlere daha çok yaz aylarında rastlanıyor. Eskiden 18, 20 yaşlarında gençler vardı, bugün bu işe sokulanlar 8-9 yaşlarındaki kızlar da olabiliyor.” (Gönüllü, kadın, 30 yaşında)

“Cinsel istismara maruz kalan erkek çocuklar da var, ama çoğunluğu 15-16 yaşlarındaki kızlar oluşturuyor. Kız çocuk ticareti Antalya’da daha yaygın. Bunların çoğu evde aileleriyle sorunları olan kız çocuklar. Olaylara, Aydın-Kuşadası ve Denizli-Pamukkale gibi turizm merkezlerinde daha fazla tanık olunuyor. Aslında mevsimlere göre fazla değişen bir şey olmuyor, ancak gelen yabancı turist fazla olduğundan yaz aylarında olay daha görünmez hale geliyor.” (Sosyal çalışmacı, kadın)

“Akdeniz Bölgesinde, örneğin Antalya’da daha yaygın. İnsan ticareti özellikle yazın gerçekleşiyor. Yaz aylarında turist sayısı fazla olduğundan olaylar daha görünmez oluyor. Ancak, istatistiklere bakılırsa böyle durumların İstanbul’da da olduğu görülüyor. Kuşkusuz, bunları bir iş olarak yapan aracılarda var. Yurt dışından yoksul ailelerin kızlarını Türkiye’ye getiriyorlar ve bu kızları Türklere satıyorlar. Oysa böyle yabancılar olmadan Türklere bu tür işleri kendileri yapamazlar. Ticaretini yaptıkları kızların dillerini konuşabilen aracılarda olması bu işte bir kuraldır.” (Psikolog, kadın, 26 yaşında)

“Turizm Bakanlığı’nın yasaların uygulanmasını izlemesi ve otelleri STÇCS konusunda denetlemesi gerekir. Seyahat Acenteleri Birliği’nin (TÜRSAB) kendisine bağlı firmaları etkili biçimde denetlemesi ve yasa dışı işlere katılanları belirlemesi de önemlidir.” (Psikolog, kadın, 26 yaşında)

“Bu ticari sömürde yer alan insanlara, toplumda yüksek statü sahibi zengin kişilere uzanmak gerekir. Bu tür işlere bulaşanlar onlardır ve onlara uzanmadıkça herhangi bir şey yapmak mümkün değildir.” (Psikolog, kadın, 26 yaşında)

Hepsi insan hakları alanında çalışan iki kadın ve bir erkek

Görüşülen kişiler Antalya’da çocukların fuhuş işlerinde yer aldıklarını belirtiyor.

“Yabancı kadınlar ve kızlar fuhuştan para kazanmak için Antalya’ya geliyor. Bir ara tanıştığım yabancı bir kadın bana Antalya’nın böyle işlerin yeri olduğunu söylemişti. Ayrıca, herkes biliyor ki aynı amaçla Türkiye’nin başka yerlerinden buraya gelenler de var. Devlet de bu işleri biliyor.” (İnsan hakları savunucusu, erkek)

“Bu tür sömürü Antalya’da hayli yaygın... Küçük yaşlardaki kızlar fuhuş nesnelere olarak teknelere alınıp dolaştırılıyor. Yani sadece otellerde değil. Fuhuş için özel evlere götürülen kızlar da var.” (İnsan hakları savunucusu, kadın)

“Antalya turizmde fuhuşun merkezi ve bu işin yapıldığı oteller de biliniyor. Örneğin kaplıcaları alalım; insanlar ülkenin başka yerlerinden buralara seks için geliyor. Evler de var. Bu işteki kurbanların çoğunluğunu kızlar oluşturuyor. Kuşkusuz, burada bu işlerde aracılık eden bir katman da var. Bunlar da kendi aralarında ayrılıyor: Çocuklarla ilk teması kuranlar, onları ayartanlar ve nihayet pazarlayanlar olmak üzere. Kurbanlarını aileleriyle sorun yaşayanlar ve bipolar bozuklukları olanlar arasından seçiyorlar. Kız çocuklar bir meta olarak görülüyor. Bu çocuklar genellikle 15-17 yaşlarında, ama daha küçükler de var. Çoğu, yoksulluk, eğitimsizlik ve uyum sağlayamama gibi özel sorunları olan göçmen ailelerin çocukları.” (İnsan hakları savunucusu, kadın, 30 yaşında)

“Sanırım kültürel bir olguya dönüştü. Toplum kadına bir seks nesnesi olarak bakıyor. Bu anlayışın yıkılması gerekir. Ataeril bir toplumuz. Bu toplum fuhuşu hem üretiyor hem de içinde yer alıyor. Bir sistem kurulmuş ve halen bu sistem işliyor.” (İnsan hakları savunucusu, kadın, 30 yaşında)

Antalya’da 4 turizm sektörü çalışanı ile derinlikli görüşmeler yapılmıştır. Görüşülenlerin tamamı 25-53 yaş grubundan erkeklerdir ve çalışma yaşamları boyunca hep bu sektörde çalışmış kişilerdir.

Görüşülen kişilerin hepsi kimi gece kulüplerinde şiddet ve fuhuş olduğunu belirtmiştir. Yine hepsi, turizm, otelcilik ve rehberlik hizmetleri gibi işlerde stajyerlik yapan kızların üstleri tarafından istismar edildiğini söylemiştir. Söylediklerine göre fuhuşta kullanılan stajyerler de vardır. Kimi kulüplerde hem erkekler hem de kızlar fuhuşta kullanılmaktadır.

“Antalya piyasasında Slovenya, Fransa, Sırbistan, Slovakya, Rusya ve Finlandiya gibi ülkelerden çok sayıda kız var. Bunlar, 15 ile 18 yaş arası kişiler.” (Otel çalışanı, erkek, 29 yaşında)

“Bu konu stajy yapan gençlerde ele alınıp konuşulmalı. Turizm sektöründe vasıflı çalışan bulmak güç. “Stajyer” adı altında sahil şeridinde çoğunlukla otellerde düşük ücretle köle gibi çalıştırılan pek çok öğrenci var. Geçimini Türkiye’de sağlayan yabancı çocuklar da var; onları eğitmeye, yetiştirmeye çalışıyoruz, güvenliklerini sağlamaya çalışıyoruz.”

Bunu yapmazsak, daha fazla para kazanmak için fuhşa yönelebilirler. Bu arada, otel müdürleri ve diğer çalışanlar tarafından istismara maruz kalanlar da var.” (Otel yöneticisi, erkek, 53 yaşında)

“Türk stajyerlere gelirse, aynı sorunu burada da görüyoruz. Aralarında ilk defa deniz görenler var; otellerde ve başka yerlerde ayartanlar çıkabiliyor. Sektörde böyle şeyler olduğunu sıkça duyuyoruz.” (Otel yöneticisi, erkek, 53 yaşında)

Görüşülen kişiler bu sorunun Antalya’da olduğunu ve çocukların özel olarak bu amaçla getirildiklerini belirtmiştir. Çocuklar yoldan çıkarılırken, hem tehditlere hem de uyuşturuculara başvurulmaktadır. Yoksul ailelerden ve aile içi şiddet sorunu olan çocuklar hedef seçilmektedir. Görüşülen kişiler başka ülkelerden getirilen kızlardan da söz etmiştir. Belirtildiğine göre bu çocukları ülkelerine dönmeden kışın da Antalya’da tutmak için çeşitli yollara başvurulmaktadır ve bu da cinsel amaçlara yönelik çocuk kaçakçılığı, zorla çalıştırma ve modern kölelik gibi olgulara işaret etmektedir.

“Turist rehberi, acente çalışanı, kışın ülkesine dönmesini engellemek için kıza çalışacağı iş vaat etmektedir; bu kişiler kızları önce kendileri kullanmakta, sonra başkalarına satmaktadır.” (Otel kâtibisi, erkek, 27 yaşında)

“Bu iş Antalya’daki iki, üç ve dört yıldızlı otellerin hepsinde yapılmaktadır. İşin içindeki kızların %70’i 17-18 yaşlarındadır. Antalya’daki piyasada çoğunlukla Slovenya, Fransa, Sırbistan, Slovakya, Rusya ve Finlandiya’dan gelenler görülmektedir. 15-18 yaşlarındaki bu kızlar eskort sitelerinden ve sosyal medyadan bulunmakta, sonra Antalya, İzmir ve Kuşadası gibi yerlere yönlendirilmektedir. Bu amaca yönelik turlar düzenleyen birçok acente vardır. Otellerde de oluyor. Taşeronla verme uygulaması yaygınlaşınca otellerin de kendi aynı masaj salonları ortaya çıktı ve çoğu da bu işler için kullanılıyor. Yaz aylarında daha yaygın oluyor. Kullanılan çocukların %70’i kızlar ve bunların da büyük bölümü parçalanmış ailelere mensup.” (otel çalışanı, erkek, 29 yaşında)

Görüşülen kişiler stajyerlik ve stajyerlerin denetlenmesinin önemini vurguladılar. Görüşülen kişilerden biri önleyici çabalarda sendikaların da yer alması gerektiğini belirtti. Bu kişilere göre önem taşıyan bir başka husus da turizm sektöründe çalışanların eğitilmeleri.

Kurallar hakkında verilen bilginin ardından görüşülen kişilerden ikisi bu kuralların Türkiye’deki turizm sektöründe geçerli çalışma koşulları açısından uygulanmasının çok güç olacağını belirtti.

2.2 SURIYELİ MÜLTECİ ÇOCUKLAR VE SEYAHAT VE TURİZMDE ÇOCUKLARIN CİNSEL SÖMÜRÜSÜ

Son dönemde Türkiye’ye gelen Suriyeli mültecilerin yoğunluğu nedeniyle STÇCS ile doğrudan bağlantılı olmamakla birlikte, Suriyeli mülteci toplulukları arasında ÇTCS ve STÇCS’nin araştırılmasına karar verildi. Bu araştırma, Suriye sınırında bulunan, kampların ve kamp dışında çok sayıda mültecinin bulunduğu bir yerleşim seçildi. Derinlikli görüşmeler bu yerleşimde, Şanlıurfa’da gerçekleştirildi.

Şanlıurfa’da görüşmeler 3 taksi şoförü, 4 esnaf ve mültecilerle ilgili çalışmalar yapan 3 gönüllüyle yapılmıştır. Aslında 15 kişiyle görüşülmüştür; ancak bunlardan 10’uyla yapılanlar bu rapor kapsamına alınmamıştır.

Şanlıurfa’da küçük işletme sahibi 4 esnafı görüşülmüştür. Bu kişilerin tamamı erkek ve Şanlıurfa’nın yerlisidir. 38-49 yaş grubundadır.

“Genel olarak bu konuda fazla bilgim yok. Ancak Şanlıurfa’da kızların para karşılığı evlendirildiklerini biliyorum. Çocukların bu kadar küçük yaşlarda evlendirilmeleri cinsel sömürüdür.” (Esnaf, erkek, 43 yaşında)

Fuhşun ve erken evliliğin çocukların cinsel sömürüsü bağlamında öncelikli sorun alanlarını oluşturduğu belirtilmiştir. Şanlıurfa’da genelev bulunmamaktadır; ancak özel evlerde çocuk fahişe çalıştırıldığı söylenmektedir.

Erken yaşta evlendirme ve fuhuş dâhil olmak üzere Suriyeli mültecilerin içinde yer aldıkları cinsel istismar ve sömürü biçimlerinin söz konusu olduğu belirtilmektedir. Esnafın müşterilerinden duyduğuna göre eskiden olmadığı halde bugün kentte Suriyeli kadınların fuhuş yaptıkları özel yerler vardır. Görüşülenlerden biri küçük kızların taksilerle bir yerlere götürüldüklerinden söz etmiştir.

“Evet, doğru...Suriyeliler kız çocuklarını 5-7 bin liraya satıyor. Ancak, bunlar Suriyeliler; biz Urfalılar olarak bunu yapmayız. ‘Para karşılığı çocuk satmak’ pis bir iş... Burada buna ‘süt parası’ diyoruz; gelinin çeyizini almak için veriliyor. Evet, kendi gözlemim... Bir gece yansı Suriyeli kızları arabalara ve taksilere binerken gördüm. Günlük çalışmam gece yansı biter ve gözlerimle gördüm. Aslında taksiciler de durumu biliyor. Suriyeliler para kazanmak için kızlarının fuhuş yapmasına izin veriyor.” (Esnaf, erkek, 49 yaşında)

"Diyorum ki Suriyeli mülteciler arasında yoksul çok kişi var; sokaklarda aç durumdalar ve böyle olunca onlardan her şey beklenebilir. Canlarını zor kurtardılar ve şimdi umarsız durumdalar. Aç durumdalar, paraya ihtiyaçları var; dolayısıyla fuhuş ya da kız çocuklarını küçük yaşta evlendirmek onlara normal geliyor." (Esnaf, erkek, 42 yaşında)

"Suriyelilere etrafta dilencilik yaparken görüyoruz. Geçenlerde 15-16 yaşlarında bir kızla karşılaştım. Türkçeyi çok az konuşabiliyordu ve kucağında bir bebek vardı. Ona neden evinde olmadığını, kocasının nerede olduğunu sordum. Kocasını iki yıl önce çatışmalarda kaybettiğini söyledi. Oysa kucağındaki çocuğun en fazla iki aylık olduğu apaçıktı. Bunu söylediğimde başka çaresi olmadığı yanıtını verdi." (Esnaf, erkek, 43 yaşında)

"Evet, benim de bir gözlemim oldu. Evlenmek için Suriyeli bir kıza 5.000 TL veren bir müşterim vardı. Ayrıca elindeki mülkü de onun üzerine yaptı. Bir sabah uyandıığında karsının gitmiş olduğunu gördü. Yani diyorum ki insanlarımızı dolandırıyorlar." (Esnaf, erkek, 38 yaşında)

Şanlıurfa'da 5 ile 15 yıl arası deneyime sahip 3 STK yöneticisiyle görüşüldü. Görüşülen kişiler 30-36 yaş aralığındaydı ve hepsi erkekti.

"Elbette var. Suriyeli bir adam çocuklarını ve karsını para karşılığı satıyordu. Kadın, kocasından habersiz, yardım etmemiz için bize geldi. Biz de onu baroya yönlendirdik. Geceleri, fuhuşun üzerini örtün diye kâğıt mendil satmak üzere 15-16 yaşlarındaki kızları sokaklara salıyorlar." (Aktivist, erkek, 35 yaşında)

Mülteci kamplarındaki kadınların resimlerinin özel kataloglarda toplanıp fuhuş pazarlamasında kullanıldığı belirtiliyor.

5-29 yıllık deneyime sahip, 25-55 yaşlarında 3 taksi şoförü ile görüşüldü.

"Kendim bizzat gördüm. Suriyeli kadınları ve kızları arabalara alıp mahalleleri dolaştırıyorlar ki bu pek normal bir şey değil. Fuhuş yaptıkları açık. Bu tür işleri para için yapan iki tür insan var: 1-Suriyelilerin kendileri, 2- Şanlıurfa'nın yerlisi, birtakım onursuz kişiler. Yerlilerden yardım almadan Suriyeliler bu işi kendi başlarına yapamazlar. Suriyeliler burada kadın ve kızları pazarlamak için ruhsatsız kafe işletiyor. Bunu yerelden yardım almadan yapamazlar. Urfa'da yaşayan Arap kökenli kişilerden de destek alıyorlar. Yaş ise 15'ten başlayıp 50'ye kadar çıkabiliyor; kimi güvenlik görevlileri de işin içinde." (Taksici, erkek, 35 yaşında)

Türkiye'deki Suriyelilerin cinsel sömürüsü konusunda görüşülen kişilerin ileri sürdükleri iddiaları destekleyen inandırıcı kimi HDK raporları da var. Örneğin Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Vakfı,⁴⁷ İnsan Hakları Derneği ve Mazlum-Der seks için satılan kızların yaşlarının 15 ile 18 arasında olduğunu, ancak bu arada yaşın 13'e kadar düşebildiğini belirtmektedir.^{48 49}

Suriyeli mülteci kızların ÇTCS mağduru olduğu durumlar medyaya da yansımakta, bu haberler Türkiye'deki çocuk ve muta evlilikleri konusunda görüşülen kişilerin söylediklerini teyit etmektedir.^{50 51 52}

47 Orhan, O., Gündoğar, S. S., Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, & Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri s. 16. <http://tesev.org.tr/en/yayin/effects-of-the-syrian-refugees-on-turkey>

48 MAZLUMDER. (2014). The Report on Syrian Women Refugees Living out of the Camps in Turkey. Pp 31-33. Retrieved from <http://j.mp/MAZLUMDER-Syrian-girls>

49 Zaman, A. (2014, May 30). Claims of prostitution in refugee camps. Today's Zaman. Retrieved from http://www.todayszaman.com/turkish-press-review_claims-of-prostitution-in-refugee-camps_349168.html

50 Bacchi, U. (2014, May 21). Syrian Refugee Crisis: Girls Sold as Sex Slaves to Aged, Wealthy Arabs. International Business Times. Retrieved from <http://www.ibtimes.co.uk/syrian-refugee-crisis-girls-sold-sex-slaves-aged-wealthy-arabs-1448716>

51 Dominique Soguel. (2014, October 26). In Turkey, Syrian women and girls increasingly vulnerable to exploitation. The Christian Science Monitor. Retrieved from <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2014/1026/In-Turkey-Syrian-women-and-girls-increasingly-vulnerable-to-exploitation>

52 Stoter, B. (2014, March 12). Syrian women refugees humiliated, exploited in Turkey. Al Monitor. Retrieved from <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/03/syria-refugees-women-exploitation-harassment.html#>

2.3 TURİZMOKULU ÖĞRENCİLERİ ARASINDA STÇCS BİLGİSİ

Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencileri turizm sektörünün farklı bölümlerinde hizmet vermek üzere eğitim görmektedir. Çocuk haklarına yönelik bu özel ihlal durumuna duyarlılık ve sorun hakkında yeterli bilgiye sahip olunması bu öğrencilere çocuk sömürüsü kapsamında fiili ve olası durumları önleme ve mağdurlara yardım etme açısından donanımlı kılacaktır.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü konusundaki bilgi düzeyini ve görüşlerini öğrenmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma toplam 79 öğrenciyi kapsamıştır.

Araştırmanın başlıca bulguları şunlardır:

- Araştırma kapsamındaki öğrencilerin %11,4'ü Türkiye'de çocukların seyahat ve turizmde cinsel sömürüsü gibi bir sorun olmadığı görüşündedir.
- Öğrencilerin yarıya yakın bir bölümü (%45) kamuoyundaki farkındalığın yetersiz oluşunu çocukların cinsel ve ticari sömürüsünün başlıca nedeni olarak görmektedir.
- Öğrencilerin üçte bire yakın bir bölümü (%26,9) meslekleriyle ilgili Davranış Kurallarından habersiz.
- Öğrencilerin yaklaşık üçte biri (%36,5) Davranış Kurallarını bilmenin çocukların cinsel ve ticari sömürüsünün önlenmesi açısından önemli olduğunu düşünüyor.

- Öğrencilerin yine yaklaşık üçte biri (%36,7) genellikle medya yoluyla böyle olayların meydana geldiğini duyduklarını söylüyor.
- Öğrenciler cinsel ve ticari sömürüsünün göstergeleri olarak davranışlara (konuşmaların içeriği, çekiniklik) ve psikolojiye (korku, tereddüt, geri durma, panik vb.) işaret ediyor.
- Dokuz öğrenci kendi staj yaptıkları yerlerde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü olduğunu belirtti.
- Öğrenciler, seyahat ve turizmde bu tür olayların önlenmesi için öncelikle cezaların ağırlaştırılmasını, ardından uygulamalardaki titizliği, teftiş ve farkındalık yaratmayı öneriyorlar.

Yanıt veren öğrencilerin %74,7'si seyahat ve turizmde ticari sömürüsünün mağdurlarının kızlar olduğunu düşünüyor. %59,5 faillerin erkekler olduklarını söylerken 24,5 bunların hem erkek hem kadın yabancı turistler olabileceğini düşünüyor. Öğrencilerin yaklaşık yarısı (%48,1) hem yerli hem de yabancı turistlerin ÇTCS'ye karıştığı görüşündedir. Öğrencilere göre bu suçtan sorumlu tutulabilecekler arasında yeraltı suç örgütleri/çeteler/mafya ile otel yöneticilerinden söz ederken %28,6'sı bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin % 58,2'si herhangi bir istismar durumunda polis çağırılması gerektiği görüşünderken %24,1 durumun yetkililere bildirilmesi, %12,7 de tesis sahibinin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %70,9'u ÇTCS durumunda hem failin hem de aracının cezalandırılacağı görüşünderken %21,5 böyle durumlar için cezai yaptırım bulunmadığını belirtmiştir.(Tablo 14).

Table 14. Tablo 14, Katılımcıların Çocuğun Cinsel ve Ticari Sömürüsüyle İlgili Görüşleri

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
Mağdurun cinsiyeti		
Kız çocuk	59	74.7
Erkek çocuk	1	1.3
Kız ve erkek çocuklar	8	10.1
Fikri yok	11	13.9
Toplam	79	100.0
Turistin cinsiyeti		
Erkek	47	59.5
Kadın	2	2.5
Erkekler ve kadınlar	19	24.1
Fikri yok	11	13.9
Toplam	79	100.0

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
Turistin asıl ülkesi		
Yerli	31	39.2
Yabancı	3	3.8
Hem yerli hem yabancı	38	48.1
Fikri yok	7	8.9
Toplam	79	100.0
Mağduriyete neden olan		
Turizm firmaları	2	2.6
Otel yönetimleri	13	16.9
Yeraltı örgütleri/suç grupları/mafya	40	51.9
Fikri yok	22	28.6
Toplam	75	100.0
İstismar olayına tanık olduğunda yapılacak iş		
Polise haber verme	46	58.2
Olayın gerçekleştiği yerin sorumlusu kişiye haber verme	10	12.7
Bildirme	19	24.1
Hiçbir şey	-	-
Fikri yok	4	5.1
Toplam	79	100.0
Uygulanacak yaptırım:		
Fail	5	6.3
Aracı	1	1.3
	56	70.9
Yaptırım yok	17	21.5
Toplam	79	100.0

Öğrencilerin %73,1'i turizm sektörü çalışanları için hazırlanan Davranış Kuralları hakkında bilgisi olduğunu belirtmiştir. Yanıt verenlerin %93'ü cinsel istismarın Türkiye'de mevcut bir sorun olduğu görüşünderken %88,6'sı çocukların ticari amaçlı ve cinsel sömürsünün turizmde bir gerçek olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere göre seyahat ve turizmde böyle bir sorunun varlığı şu nedenlerden kaynaklanmaktadır: Toplumdaki farkındalık düzeyinin yetersizliği (%45), uygulama ve denetimdeki boşluklar ve sorunlar (%17,5), yasal düzenlemelerin yetersizliği (%12,5) ve sosyoekonomik nedenler (%10). Devletin çocuğu sahiplenmemesi, çocukları yoldan çıkararak kötü niyetli kişilerin varlığı, eğitimsizlik, erkek

çocuğun kız çocuktan üstün tutulması ve kız çocuk yetiştirmeye yeterince önem verilmemesi sayılan diğer nedenler arasındadır (Table 15).

Öğrencilerin %41,8'i çocukların seyahat ve turizmde ticari amaçlı cinsel sömürsü konusunda bir şeyler okuduğunu belirtmiştir. Katılımcılara göre sektörde çalışanların şu konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir: Davranış Kuralları (%36,5), ticari amaçlı cinsel sömürü olaylarının bildirilmesi gereken merci (%20,9), çocukların ticari amaçlı cinsel sömürsüyle ilgili uluslararası (%14,2) ve ulusal (%8,8) yasal düzenlemeler ve getirilen tanım (Tablo 15).

Tablo 15. Katılımcıların Çocukların Cinsel ve Ticari Sömürüsü Konusundaki Bilgileri ve Görüşleri

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
Davranış Kurallarına Uyuma		
Evet	57	73.1
Hayır	21	26.9
Toplam	78	100.0
Cinsel istismar Türkiye’de bir sorun mu?		
Evet	72	92.3
Hayır	3	3.8
Bilmiyorum	3	3.8
Toplam	78	100.0
Turizm bağlantılı ÇTCS mağduriyetinin ülkede bir sorun olup olmadığı		
Sorundur	70	88.6
Değildir	3	3.8
Bilmiyorum	6	7.6
Toplam	79	100.0
ÇTCS mağduriyetinin nedenleri *		
Toplumda farkındalık düzeyinin düşüklüğü	36	45.0
Uygulama ve denetimdeki sorunlar	14	17.5
Yasal düzenlemeler	10	12.5
Sosyoekonomik nedenler	8	10.0
Hepsi	8	10.0
Diğer**	4	5.0

*N=80

**Devletin çocuklara sahip çıkmaması, çocukları ayartan kötü insanlar, eğitimsizlik, çocuk yetiştirirken erkek çocuğu üstün sayma ve kız çocuk yetiştirmeye fazla önem vermeme.

Öğrencilerin % 35,7’si çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsüne tanık olduklarını/bu konuda duyumları olduğunu belirtmiştir. Olayların duyulduğu kaynaklar olarak da (%28), arkadaş çevresi (%20), okul arkadaşları (%16) ve staj yerleri, kitaplar ve öğretmenlerden, vb. (%36) söz edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 16. Katılımcıların Çocukların Cinsel ve Ticari Sömürüsü Konusundaki Bilgileri ve Görüşleri

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
ÇTCS hakkında yazıları okuma		
Evet	33	41.8
Hayır	46	58.2
Çalışanların bilmesi gereken şeyler *		
Davranış kuralları	54	36.5
Nereye haber verileceği	31	20.9
Uluslararası mevzuat	21	14.2
Tanımlar	19	12.8
Ulusal mevzuat	13	8.8
Hepsi	10	6.8
ÇTCS’ye tanıklık durumu		
Evet	25	35.7
Hayır	45	64.3
ÇTCS ile ilgili duyulan kaynağ		
Medya	7	28.0
Arkadaş çevresi	5	20.0
Okul arkadaşları	4	16.0
Aile/akrabalar	2	8.9
Öğretmenler	2	8.0
Diğer**	9	36.0

*N=148

**Çalışılan işyerleri, kitaplar, lise öğretmeni/arkadaşı, dergiler, haberler vb.

Tanık Olunan Durumlarla ilgili Bilgiler

NARAştırma grubundan dokuz öğrenci bizzat tanık oldukları olaylar hakkında bilgi verdi. Bu olaylar şöyleydi: Bir tesisin mutfağındaki et bölümünün şefinin kızların izinsiz fotoğraflarını çekmesi; tesiste çalışan yaşı küçük kişilerin günde 8 saatten fazla çalışmaya zorlanmaları; gelen turistlerin başkalarıyla taciz edici biçimde iletişim kurmaları; staj yerinde sözlü taciz; bir otelde çalışan kadın stajyere saldırı girişimi; bir stajyerin tesisdeki başka çalışanlar tarafından taciz edilmesi; Antalya’da kadın stajyerlerin sözcü ve fiziksel tacize maruz kalmaları; rahatsız edici davranış ve konuşmalar; bir şefin bir kadın çalışana yönelik uygunsuz fiziksel temas girişimi, vb.

Öğrenciler, aşağıda belirtilenleri çocuklarla ilgili ticari amaçlı cinsel sömürünün olası göstergeleri olarak değerlendirmektedir: Korku, tereddüt ve panik durumu (%26,7), aynı yerde çalışan başkalarının davranışları (%24,4), çocuğun konuşma tarzı ya da konuşmaması (%15,6), işyerindeki müşterilerin konuşmaları (%15,6) ve uzun saatler çalıştırılan çocukların varlığı (%8,7) (Tablo 17).

Tablo 17. Turizm sektöründe çocukların cinsel ve ticari sömürü mağduru oldukları kuşkusunu uyandırabilecek durumlar.

KUŞKUYA YOL AÇAN DAVRANIŞLAR *	SAYI	YÜZDE
Çocuğun korku, panik içinde olması, çekinik ve ayrı durması	12	26.7
İşyerinde çalışanların davranışları	11	24.4
Çocuğun konuşma tarzı, cinsellik yüklü söylemler	7	15.6
İşyerindeki sohbetler	7	15.6
Çocuğun davranışları, hemen kaçacakmış gibi olması	5	11.1
Küçük yaşlarda işte çalışma, uzun çalışma saatleri	4	8.7
Zorlama	3	6.7
Güvenli giriş/çıkış	2	4.4
Çalışanların profili (adli sicil)	1	2.2
Kalan konukların davranışları	1	2.2
Tesisin bulunduğu yer	1	2.2
Tanıklık durumu	1	2.2
Yetersiz denetim	1	2.2
Kültürel farklılıklar	1	2.2

*Birden fazla yanıt verildiğinden yüzdelerin toplamı 100 çıkmamaktadır

Seyahat ve turizmde çocukların cinsel istismar ve sömürüsünün önlenmesi açısından öğrencilerin %32,1'i ağır cezalar, %22,6'sı düzenli ve sıkı denetimler önerirken % 20,8'i toplumda farkındalık yaratılmasının önemli olduğunu belirtmiş, %18,9'u da turizm sektörü çalışanlarının bilgilendirilmesinin ve eğitiminin temel önem taşıdığını söylemiştir (Tablo 18).

Tablo 18. Katılımcılara göre, çocukların turizm sektöründe cinsel ve ticari sömürü mağduru olmalarının önlenmesi için neler yapılması gerekiyor?

ÖNLEME*	SAYI	YÜZDE
Ağır cezalar	17	32.1
Düzenli denetim	12	22.6
Farkındalık yaratma	11	20.8
Bilgilendirme (genel kamuoyu, çalışanlar)	10	18.9
Yasal düzenlemeler	9	16.9
Olayların bildirilmesinin sağlanması	6	11.3
Çocukların eğitilmeleri	5	9.4
Çalışanların seçilmesinde titizlik	2	3.8
Mağdurlara destek	1	1.9

*Birden fazla yanıt verildiğinden yüzdelerin toplamı 100 çıkmamaktadır

46.5 % of students think that the media and experts should be mobilized to inform the public (i.e. advertisements, TV, etc.). 53.2 % suggest information and awareness building, 23.3 % seminars and trainings and 23.3 % heavy penalties and legal arrangements (Table 19).

Table 19. What needs to be done, according to participants, to make the society more sensitive to prevent the victimization of children by sexual and commercial exploitation in tourism?

ÖNLEME*	SAYI	YÜZDE
Kamuoyunun bilgilendirilmesi (medya, uzmanlar, vb. aracılığıyla)	20	46.5
Bilinçlendirme	13	30.2
Ağır cezalar ve yasal düzenlemeler	10	23.3
Seminerler ve eğitimler	10	23.3
Afişler, broşürler, anketler	3	7.0
Konunun gündemde tutulması	3	6.8
Konuyla ilgili haberler	2	4.6
Mağdurlara ve ailelerine destek	1	2.3

*Birden fazla yanıt verildiğinden yüzdelerin toplamı 100 çıkmamaktadır

BÖLÜM 3:

SONUÇ VE TAVSİYELER

Bildirilen vakalardan ve temel bilgilendiricilerle yapılan derinlikli görüşmelerden elde edilen bilgiler seyahat ve turizmde çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünün Türkiye’de var olduğuna işaret etmektedir. Gerek Türk gerekse yabancı çocuklar, bu arada çoğunluğu kızlar olmak üzere mülteci çocuklar seyahat ve turizmde istismara ve sömürüye maruz kalmaktadır.

Elde edilen bilgiler ticari amaçlı cinsel sömürünün özellikle turistik yörelerde, küçük turizm işletmelerinde, özel evlerde, kaplıca merkezlerinde, masaj salonlarında, yatlarda vb. gerçekleşebildiğini göstermektedir. Bu işte çalışan pek çok aracı da söz konusudur. Özellikle varlıklı turistlerin bu tür deneyimleri aradığı vurgulanmıştır.

Derinlemesine görüşmelerde, örneğin toplumu, aileler ve çocukları bilgilendirme, bu kesimlerde farkındalık oluşturma gibi bir dizi öneri yapılmıştır. Toplumun güvenli ve sağlıklı cinsellik konusunda bilgilendirilmesi de seyahat ve turizmde cinsel istismarın talep yanının ortadan kaldırılması açısından önemlidir.

Kızların ve genç kadınların turizm ve seyahat sektöründeki stajları sırasında ticari amaçlı ya da bunun dışındaki amaçlarla istismarı ise turizm tesislerinde stajı sıkı denetimle mutlaka önlenmelidir.

Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsünün Türk Ceza Yasası’nda ayrı bir maddede ele alınması ve mağdurlara çocuklar ve yetişkinler olarak ayrı davranılması durumunda izleme sisteminin güçlendirilmesi gerekecektir.

Türkiye’deki Suriyeli mülteci kız çocukların, fuhuş ve erken evlendirme dâhil cinsem sömürünün çeşitli biçimlerinin mağduru oldukları belirtilmektedir.

Şanlıurfa’daki yerli halkın Suriyeli kadın mültecilerin fuhuşta kullandıkları ve para karşılığı evlendirildikleri şeklindeki beyanları Devletin bu alanda daha etkili önlemler alması gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırma, kariyerlerini profesyonel turizm çalışanı olarak seçen öğrencilerin farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Seyahat ve turizmde profesyonel olarak çalışacak bu öğrencilerin okullarındaki müfredat, öğrencilerin Kurallar ve genel olarak seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü konusunda bilgi veren dersler içermelidir.

Uygulama ve denetim bağlamındaki bir başka gereklilik de kamuoyunda duyarlılık yaratmaya yönelik etkinliklerin planlanmasında bu alandaki profesyonellerle birlikte çalışılmasıdır.

Aşağıdaki tavsiyeler, araştırma kapsamında yukarıda yer verilen tavsiyeleri desteklemek üzere Türkiye’deki ÇTCS karşıtı Ağın danışma toplantılarında dile getirilmiştir:

3.1 KAMUYETKİLİLERİNE YÖNELİK TAVSİYELER

Engelleyici önlemler

- Erken dönemden başlayarak çocuklar, ebeveynler, çocuklara bakım, koruma, eğitim, hukuk ve psikososyal hizmetler verenler ve geniş anlamda topluma yönelik olarak, ilgili tüm hükümet birimlerinin ve STK’ların da katılımıyla çocukların cinsel sömürüsü konusunda ülke ölçeğinde bilgilendirme kampanyaları ve eğitimler yürütülmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel sağlık ve üreme sağlığı eğitimini müfredata dâhil etmelidir.
- Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Yasasına” çocukların cinsel sömürüden korunmalarıyla ilgili yeni hükümler eklenmelidir.

Koruyucu önlemler

- Güvenlik ve adalet hizmetleri sunanların, STÇCS ve ÇTCS mağdurlarının yalnızca mağdur olmayıp tanık da olduklarını, bu çocukların acil bakım ve korunmaya ihtiyaçları olduğunu bilmelidirler! Çocuk koruma sisteminin bir parçası olarak, psikososyal, tıbbi, hukuksal, acil durum, rehabilitasyon hizmetleri gibi entegre hizmetler çocuklara, yeni kurulan Çocuk İzleme Merkezleri ve üniversite temelli çocuk koruma birimlerinde olduğu gibi çeşitli disiplinlere mensup uzmanlardan oluşan ekipler aracılığıyla, haklarına ve gelişimsel ihtiyaçlarına göre verilmelidir.
- STÇCS ve ÇTCS mağdurları güvenlik ya da yargı birimlerine götürülmemeli, kurulması gereken çocuk dostu koruma kurumlarına yönlendirilmelidir.
- STÇCS ve ÇTCS vakalarının sağlık, çocuk bakımı, eğitim ve sosyal hizmetlerde çalışan profesyoneller tarafından bildirilme zorunluluğu, dar kırsal ve kentsel ortamlarda misillemeye uğrama korkusunun aşılması için yasalarda ve pratikte daha iyi düzenlenmelidir.

Kovuşturma

- Soruşturmanın getirebileceği ikinci bir travmadan kaçınma açısından STÇCS /ÇTCS mağdurlarının ifadeleri sadece bir kere ve vasıflı profesyoneller tarafından alınmalıdır,
- Asliye mahkemelerinde başlayıp ceza mahkemelerine intikal ettirilen STÇCS /ÇTCS vakalarında çocuğun yüksek yararı açısından aynı işlemler tekrarlanmamalıdır,
- Mahkemelere yansıyan ÇTCS (kaçırılma ve fuhuş) ve cinsel istismar vakalarının sayısındaki tutarsızlıklar ÇTCS olaylarında cezasızlık riskini akla getirmektedir. Bu riskin iyi değerlendirilmesi ve cinsel sömürü olaylarında cezasızlık durumuna karşı önlemler geliştirilmesi gerekmektedir.

Rehabilitasyon

- Çocukların cinsel sömürüsü ve istismarı ile ilgili olarak mahkemeye intikal eden durumların sayısına göre, mevcut güvenlik ve yargı hizmetleri bütçesi gibi çocuklara yönelik bakım ve rehabilitasyon hizmetlerine yönelik bütçe ayrılmalıdır,
- Mevcut rehabilitasyon hizmetleri ÇTCS/STÇCS mağdurlarının hakları ve ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmelidir. Özel ihtiyaçlarının gereğince dikkate alınması açısından hizmetler mağdur çocukların da katılımıyla tasarlanmalıdır.

3.2 AKADEMİK KURUMLARA YÖNELİK TAVSİYELER

- ÇTCS ve STÇCS'ye son vermeye yönelik kanıtlara dayalı politikalar geliştirilebilmesi açısından bilim kurumları ve kuruluşları ÇTCS ile ilgili ulusal ölçekteki boylamsal araştırmaları (prevalans, risk faktörleri, coğrafi eğilimler, zaman içindeki eğilimler) desteklemelidir.
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ve Türkiye Bilimler Akademisi'nin de katılımıyla ÇTCS ve bunun Türkiye'deki tüm tezahür biçimleriyle ilgili bir araştırma gündemi oluşturulması.
- YÖK'ün de katılımıyla, çocuk hakları ve çocuk koruma konularının tıp fakültelerinden başlayarak hukuk, sosyal çalışma, eğitim, beşeri bilimler ve toplum bilimleri dâhil ilgili tüm alanlardaki müfredatı dâhil edilmesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'le birlikte, Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmaları için Davranış Kurallarının turizm meslek yüksekokullarının müfredatına ve üniversitelerdeki turizmle ilgili çalışmalara dâhil edilmesi.

3.3 SEYAHAT VE TURİZM ALANINDA FAAL ÖZEL SEKTÖRE YÖNELİK TAVSİYELER

- Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmaları için Davranış Kurallarının imzalanması.
- Personele eğitim verilmesinde ÇTCS Mücadele Ağıyla birlikte çalışma.

3.4 STK'LARA TAVSİYELER

- Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) Çocukların Seyahat ve Turizmde Cinsel Sömürüden Korunmaları için Davranış Kurallarını imzalaması gereken başlıca sivil toplum kuruluşudur ve bu konuyla seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsüne son verilmesi açısından anahtar durumdadır.
- ÇTCS Mücadele Ağı turizm ve seyahat sektörüne yönelik eğitim ve farkındalık yaratma materyallerini Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRSAB ve sektörden diğer kuruluşlarla birlikte hazırlamalı, eğitimleri ve dağıtımını da bunlarla birlikte gerçekleştirmelidir.

BİBLİYOGRAFI

- 2A. Yıldırım, M. Karatas, R. Yılmaz, I. Cetin, & I. Senel. (2013). Prevalence and correlates of school violence and sexual abuse among adolescents in Tokat, Türkiye (Türkiye'nin Tokat ilinde ergenler arasında okullarda şiddet ve cinsel istismarın yaygınlığı ve bağlantıları). *HealthMED*, 7(2).
- Adalet Bakanlığı, Türkiye. (2015). Adli İstatistikler, 2014. 25 Eylül 2015'te alındığı kaynak: http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2014/ist_tabasil.htm
- Alikasifoglu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Albayrak-Kaymak, D., Uysal, O., & Ilter, O. (2006). Sexual abuse among female high school students in Istanbul, Türkiye (İstanbul'da kız lise öğrencileri arasında cinsel istismar) . *Child Abuse & Neglect*, 30(3), 247–255.
- Bacchi, U. (2014, May 21). Syrian Refugee Crisis: Girls Sold as Sex Slaves to Aged, Wealthy Arabs. *International Business Times*. Retrieved from <http://www.ibtimes.co.uk/syrian-refugee-crisis-girls-sold-sex-slaves-aged-wealthy-arabs-1448716>
- Bildirge ve Eylem Gündemi: Çocukların Cinsel Sömürüsüne Karşı 1. Dünya Kongresi (31 Ağustos 1996). Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/stockholm_declaration_1996.pdf
- BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme(1989). Alındığı kaynak <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ÇHS.aspx>
- BM Çocuk Haklarına dair Sözleşmeye çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve pornografisi ile ilgili İsteğe Bağlı Protokol (2002). Alındığı kaynak <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPSCCRC.aspx>
- Çocuk Hakları Ulusal Strateji ve Eylem Planı (2013-2017). (2012). Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Alındığı kaynak [http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422b041369dc316585c0d87/strateji%20belgesi%20ve%20eylem%20planı%20\(2013-2017\).pdf](http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422b041369dc316585c0d87/strateji%20belgesi%20ve%20eylem%20planı%20(2013-2017).pdf)
- Çocuk Seksi Turizmine Karşı Mücadele: Sıkça Sorulan Sorular ve Yanıtları (2008). ECPAT International. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/cst_fağ_eng.pdf
- Çocukların Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsü konusunda Sorular ve Yanıtlar: Bilgilendirme Kitapçığı (2008). ECPAT International. ss. 14-15 Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/fağ_eng_2008.pdf
- Dominique Soguel. (2014, October 26). In Turkey, Syrian women and girls increasingly vulnerable to exploitation. *The Christian Science Monitor*. Retrieved from <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2014/1026/In-Turkey-Syrian-women-and-girls-increasingly-vulnerable-to-exploitation>
- Dr. Sezgin Tanrıkulu tarafından 21 Ağustos 2014 tarihinde verilen Meclis Araştırması önermesine Adalet Bakanı Bekir Bozdağ tarafından verilen Yazılı Yanıt (7/35141) . (2014).
- Dünya Turizm Örgütü. (2014). UNWTO Turizmde Gerçekler Basımı 2014. Madrid: Dünya Turizm Örgütü.
- ECPAT International. (2014). Avrupa'da ÇTCS. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/Regional%20CSEC%20Overview_Europe.pdf
- ECPAT International. (2014). Bağımsız Devletler Topluluğunda ÇTCS. Alındığı kaynak http://www.ecpat.net/sites/default/files/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20%28English%29.pdf
- Eskin, M., Kaynak-Demir, H., & Demir, S. (2005). Same-Sex Sexual Orientation, Childhood Sexual Abuse, and Suicidal Behavior in University Students in Türkiye (Türkiye'de üniversite öğrencileri arasında aynı cinse yönelim ve intihara yönelik davranışlar). *Archives of Sexual Behavior*, 34(2), 185–195.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü & Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). Türkiye'de Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (Araştırma Raporu), ss. 83-123. Ankara. Alındığı kaynak http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/english_main_report.pdf
- Hükümet kuruluşları tarafından verilen sayıların hepsi olmasa bile çoğu 17 yaşa kadar olan çocuklarla ilgilidir. 18 yaşındaki çocuklar ulusal istatistikler kapsamında yer almamaktadır.
- İnsan Hakları Derneği (2014). Türkiye'de İnsan Hakları İhlalleri Raporu, ss. 244-245. Alındığı kaynak <http://www.insanhaklariderneği.org/wp-content/uploads/2015/03/son-hd-2014-raporu.pdf>
- Kaplan, op cit s. 109.
- Kaplan, P. A. (2014). Girl victims of sexual abuse: A sociological and victimological investigation (PhD) (Cinsel istismarın kız mağdurları: Sosyolojik ve mağdurlar açısından bir araştırma). İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul. s 100. Alındığı kaynak <http://www.cocukgozlemevi.org/1450/cinsel-istismar-magduru-kiz-cocuklar-sosyolojik-ve-viktimolojik-bir-inceleme-2>
- Kigongo, J., Bagala, A., & Croome, P. (2012, March 29). Sex tourist pays Shs6 million fine, walks free (Seks turistleri 6 milyon Shs ödeyip serbest kaldı). Alındığı kaynak <http://www.monitor.co.ug/News/National/-/688334/1375704/-/awpbihz/-/index.html>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye. (tarıhsiz). Gelen ve Ayrılan Ziyaretçiler, Yabancılar ve Yurttaşlar. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: <http://www.kultur.gov.tr/EN,36568/number-of-arriving-departing-visitors-foreigners-and-ci-.html>

- La Strada Ukrayna. (2012) Çocuk Seksi Turizmi Araştırma Raporu (Ukrayna), s. 54. Alındığı kaynak http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_view_179.html
- MAZLUMDER. (2014). The Report on Syrian Women Refugees Living out of the Camps in Turkey. Pp 31-33. Retrieved from <http://j.mp/MAZLUMDER-Syrian-girls>
- Minsk polisi fuhsa karşı mücadeleyi yoğunlaştırıyor (Belarusya). (11 Aralık 2012). Sovetskaya Belorussia. Alındığı kaynak <http://www.sb.by/v-belarusi/article/minskaya-millitsiya-aktiviziruet-borbu-s-prostitutsiey-2.html>
- Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018). (2014). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. Alındığı kaynak [http://www.mod.gov.tr/Lists/DevelopmentPlans/Attachments/5/%20Tenth%20Development%20Plan%20\(2014-2018\).pdf](http://www.mod.gov.tr/Lists/DevelopmentPlans/Attachments/5/%20Tenth%20Development%20Plan%20(2014-2018).pdf)
- Orhan, O., Gündoğar, S. S., Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi, & Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri s. 16. <http://tesev.org.tr/en/yayin/effects-of-the-syrian-refugees-on-turkey>
- Özcebe, H., Ünalın, T., Türkyılmaz, S., & Coşkun, Y. (2007). Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması (Araştırma Raporu). Ankara: UNFPA ve Nüfus Araştırmaları Derneği. Alındığı kaynak http://www.nd.org.tr/custom/odesismc/Turkce_rapor.pdf
- Pisey, H. (2014, May 9). Turkish Man Arrested for Buying Children's Virginity (Çocukların Bekâretini Satın Alan Türk Tutuklandı). Cambodia Daily. Alındığı kaynak <https://www.cambodiadaily.com/archives/turkish-man-arrested-for-buying-childrens-virginity-58426/>
- Stoter, B. (2014, March 12). Syrian women refugees humiliated, exploited in Turkey. Al Monitor. Retrieved from <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/03/syria-refugees-women-exploitation-harassment.html#>
- Stratejik Plan 2009-2014. (2009). Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Alındığı kaynak http://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf
- Stratejik Plan 2013-2017. (2012). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. Alındığı kaynak <http://disab.saglik.gov.tr/yonetim/Uploads/files/kitaplar/stratejikplaning.pdf>
- Şubat 2015'te verilen anket çerçevesinde La Strada Moldova tarafından verilen bilgiler.
- Supra § 12
- Tarhanlı, T., Gül, İ. I., İnceoğlu, A. A., Tokuzlu, L. B., Başalp, N., Karan, U., et al. (2011). Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına dair Sözleşmesi ile Türk Hukuk Mevzuatı Karşılaştırmalı Analizi. Ankara: UNICEF. (<http://unicef.org.tr/bilgimerkezidetay.aspx?id=86>)
- TTürkiye İstatistik Kurumu. (tarihsiz). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059
- Turkish paedophile re-arrested (Türk pedofil yeniden tutuklandı). (29 Mart 2012). New Vision. Uganda. Alındığı kaynak <http://www.newvision.co.ug/news/629969-turkish-paedophile-re-arrested.html>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006, May 29). Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadına ve Çocuklara Karşı Şiddetin Sebeplerinin Araştırılması Komisyonu Raporu Alındığı kaynak [https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%20%20\(0001-0153\).pdf](https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140_BOLUM%20%20(0001-0153).pdf)
- Türkiye İstatistik Kurumu (2006). Aile yapısı araştırması 2006. Ankara. p7. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=16 (Turkish)
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). İstatistiklerle Çocuk, 2014. Alındığı kaynak http://www.turkstat.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=269
- Türkiye İstatistik Kurumu. (tarihsiz). Toplumsal Yapı ve Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri. 25 Eylül 2015 tarihinde alındığı kaynak: http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068
- Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2003. (2004). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/tdhs03/>
- Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2008. (2009). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/dokumanlar/TDHS-2008_Main_Report.pdf
- Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2013. (2014). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Enstitüsü. Alındığı kaynak <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/tdhs13/>
- Türkiye'de Yaşa ve Cinsiyete Göre Nüfus (2015). Türkiye İstatistik Kurumu. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1084
- Ukrayna'da ÇTCS ile ilgili 2014 taslak raporu, La Strada, s. 23.
- Uluslararası Çocuk Merkezi. (2015) Türkiye Çocuklara Yönelik Şiddet Haritası. <http://www.cocukhaklarizleme.org/harita/>
- Uslu, Runa İdil, & Kapçı, Emine Gül. (2014). A Systematic Review of the Research on Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children in Turkey (Türkiye'de Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismarı ile ilgili Araştırmaların Sistematik Dökümü) . Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi. Alındığı kaynak <http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/SR-F-WEB.pdf>
- Uslu, Runa İdil, & Kapçı, Emine Gül. (2014). Türkiye'de Çocukların Cinsel Sömürüsü ve İstismarı ile ilgili Araştırmaların Sistematik Dökümü. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi. Alındığı kaynak <http://www.cocukhaklarizleme.org/wp-content/uploads/SR-F-WEB.pdf>
- Yaşlara, Yıllara ve İllere Göre Türkiye'de Evlilik İstatistikleri (2015). Türkiye İstatistik Kurumu. Alındığı kaynak http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1105
- Zaman, A. (2014, May 30). Claims of prostitution in refugee camps. Today's Zaman. Retrieved from http://www.todayszaman.com/turkish-press-review_claims-of-prostitution-in-refugee-camps_349168.html

EK I NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA FORMLARI

Devlet kurumlarında çalışan (*ihakim, savcı, polis, sosyal hizmet uzmanı, hekim, psikiyatrist, hemşire, kurum müdürü*)

Birleşmiş Milletler Kuruluşları ya da Uluslararası Örgüt çalışanları

Adı Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

1. İş yerindeki konumunuz nedir? Ne kadar süredir bu konumda çalışmaktasınız?
2. Çocuk hakları, çocuk istismarı ile ne kadar zamandır ilgilenmektesiniz?
3. Ülkemizde çocukların cinsel sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz?
4. Çocukların cinsel sömürüsü ile ilgili olarak ülkemizde en öne çıkan sorun alanları nelerdir? (Evlilik, fuhuş, ensest, pornografi vb.)
5. Ülkemizde çocuğun cinsel ve ticari sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz oldu mu?
6. Türkiye’de seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü/fuhuşu olduğuna ilişkin bazı söylentiler bulunmaktadır. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz/ duyumunuz oldu mu?
7. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü ülkemizde;
 - Hangi bölgelerde yapıldığı,
 - Nasıl yapıldığı,
 - Ticareti yapanların kim olduğunu, aracı olup olmadığı,
 - Ticareti yapılan çocukların cinsiyet, yaş ve aile özellikleri,
 - Mevsimsel farklılıkların olup olmadığı konusunda düşünceleriniz nasıldır?
8. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün sizce nedeni nedir?
9. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü sizce nasıl önlenebilir?
 - a. Yasal düzenlemeler
 - b. Uygulama ve denetleme
 - c. Farkındalık artışı
10. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce hangi profesyonellerin bilgi ve becerisi geliştirilmelidir?
11. Seyahat ve turizmde CODE uygulamasını biliyor musunuz? Açıklar mısınız?

(Mesleki davranış kuralları (Code of conduct) hakkında bilgi verdikten sonra)

12. Turizm Bakanlığı ne yapabilir?
13. TURSAB ne yapabilir?
14. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce topluma yönelik neler yapılabilir?
15. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün farkına varıldığı durumda neler yapılmalıdır?

EK I NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA FORMLARI

Masaj salonunda çalışan masör/masöz

Seks işçisi sivil toplum kuruluşları (Başkan, sekreter, yönetim kurulu üyesi, üye)

Roman Sivil Toplum Kuruluşu (Başkan, sekreter, yönetim kurulu üyesi, üye)

Adı Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

1. İş yerindeki konumu? Ne kadar süredir bu konumda çalışmaktasınız?
2. Ülkemizde çocukların cinsel sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz?
3. Çocukların cinsel sömürüsü ile ilgili olarak ülkemizde en öne çıkan sorun alanları nelerdir? (Evlilik, fuhuş, ensest, pornografi vb.)
4. Ülkemizde çocuğun cinsel ve ticari sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz oldu mu?
5. Türkiye’de masaj salonlarında, seks işçiliğinde, şirketlerde, Roman gruplarda, seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü olduğuna ilişkin bazı söylentiler bulunmaktadır. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz/ duyumunuz oldu mu?
6. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü ülkemizde;
 - Hangi bölgelerde yapıldığı,
 - Nasıl yapıldığı,
 - Ticareti yapanların kim olduğunu, aracı olup olmadığı,
 - Ticareti yapılan çocukların cinsiyet, yaş ve aile özellikleri,
 - Mevsimsel farklılıkların olup olmadığı konusunda düşünceleriniz nasıldır?
7. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün sizce nedeni nedir?
8. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü sizce nasıl önlenebilir?
 - Yasal düzenlemeler
 - Uygulama ve denetleme
 - Farkındalık artışı
9. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce hangi profesyonellerin bilgi ve becerisi geliştirilmelidir?
10. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün farkına varıldığı durumda neler yapılmalıdır?

EK I NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA FORMLARI

Turizm şirketlerinde çalışan (büro görevlisi, rehber, otel çalışanı, ajenta çalışanı, gibi)

Adı Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

1. İş yerindeki konumunuz nedir? Ne kadar süredir bu konumda çalışmaktasınız?
2. Çocuk hakları, çocuk istismarı ile ne kadar zamandır ilgilenmektesiniz?
3. Ülkemizde çocukların cinsel sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz?
4. Çocukların cinsel sömürüsü ile ilgili olarak ülkemizde en öne çıkan sorun alanları nelerdir? (Evlilik, fuhuş, ensest, pornografi vb.)
5. Ülkemizde çocuğun cinsel ve ticari sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz oldu mu?
6. Türkiye’de seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü/fuhuşu olduğuna ilişkin bazı söylentiler bulunmaktadır. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz/ duyumunuz oldu mu?
7. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü ülkemizde;
 - Hangi bölgelerde yapıldığı,
 - Nasıl yapıldığı,
 - Ticareti yapanların kim olduğunu, aracı olup olmadığı,
 - Ticareti yapılan çocukların cinsiyet, yaş ve aile özellikleri,
 - Mevsimsel farklılıkların olup olmadığı konusunda düşünceleriniz nasıldır?
8. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün sizce nedeni nedir?
9. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsü sizce nasıl önlenebilir?
 - Yasal düzenlemeler
 - Uygulama ve denetleme
 - Farkındalık artışı
10. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce hangi profesyonellerin bilgi ve becerisi geliştirilmelidir?
11. Turizmde ve seyahatte CODE uygulamasını biliyor musunuz? Açıklar mısınız?

(Mesleki davranış kuralları (Code of conduct) hakkında bilgi verdikten sonra)

12. Turizm Bakanlığı ne yapabilir?
13. TURSAB ne yapabilir?
14. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce topluma yönelik neler yapılabilir?
15. Seyahat ve turizmde çocuğun ticari sömürüsünün farkına varıldığı durumda neler yapılmalıdır?

EK I NİTELİKSEL ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA FORMLARI

Mülteci kampında çalışan (Ulusal ve Uluslararası kuruluş görevlileri, gibi)

Küçük Orta Ölçekli İşletme çalışanı (esnaf, işletmelerde çalışanlar, gibi)

Taxi driver

Adı Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

1. Ne kadar süredir bu bölgede yaşamaktasınız?
2. Ne kadar süredir bu işi yapmaktasınız?
3. Ülkemizde çocukların cinsel sömürüsü konusunda ne düşünüyorsunuz?
4. Çocukların cinsel sömürüsü ile ilgili olarak ülkemizde en öne çıkan sorun alanları nelerdir? (Evlilik, fuhuş, ensest, pornografi vb.)
5. Bu bölgede göç gelen kişilerin çocuklarının cinsel ve ticari sömürüye uğradıklarına ilişkin bazı söylevler mevcut. Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz oldu mu?
6. Bu bölgede kız çocukların para karşılığı evlendirildiğine ilişkin bazı söylentiler mevcut. Bu konuya ilişkin herhangi bir gözleminiz oldu mu?
7. Bu bölgede çocuğun ticari sömürüsü sizce nasıl önlenabilir?
 - Yasal düzenlemeler
 - Uygulama ve denetleme
 - Farkındalık artışı
8. Bu bölgede çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce hangi profesyonellerin bilgi ve becerisi geliştirilmelidir?
9. Bu bölgede çocuğun ticari sömürüsünün önlenmesi için sizce topluma yönelik neler yapılabilir?
10. Bu bölgede çocuğun ticari sömürüsünün farkına varıldığı durumda neler yapılmalıdır?

EK II NİCELİKSEL ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA FORMU

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Seyahat ve Turizmde Çocuğa Yönelik Ticari Cinsel Sömürü Konusundaki Bazı Bilgi ve Düşünceleri

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma çocukların cinsellik amaçlı turizmini önlemeye yönelik hizmetlerin planlanmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sırasında sizlerden konuya ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek istemekteyiz.

Çalışmanın yöntemi gereği sizlerden kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Bu anket formu ile öğrenilen bilgiler araştırmanın amacı dışında kullanılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Katılmayı Kabul ediyorum. ()

Katılmayı Kabul etmiyorum. ()

Hacettepe Üniversitesi

Halk Sağlığı Enstitüsü

Anket No:

Sınıf

1. Doğum tarihinizi yazınız (gün, ay ve yıl olarak)/...../ 19.....

2. Cinsiyetinizi belirtiniz.

- Erkek
- Kız

3. Liseyi hangi ilde bitirdiniz, yazınız.....

Liseyi bitirdiğiniz yerleşim birimini işaretleyiniz

- Büyükşehir
- İl merkezi
- İlçe merkezi
- Diğer (açıklayınız.....)

4. Lütfen anne ve babanızla ilişkili bilgileri kutucuk (X) ile işaretleyerek yanıtlayınız.

	ANNE	BABA
Yaşını yazınız
Öğrenim durumunu seçiniz		
Okuryazar değil		
Okuryazar		
İlkokul mezunu		
Ortaokul mezunu		
Lise mezunu		
Üniversite mezunu ya da yüksek okul mezunu		
Çalışma durumunu seçiniz		
Evet, halen gelir getiren bir işte çalışıyor		
Hayır, halen çalışmıyor		
Emekli		

5. Aile tipinizi işaretleyiniz.
- Çekirdek aile (Anne, baba ve çocuklar)
 - Geniş aile (Anne, baba, çocuklar dışında başkaları)
 - Yalnız anne ya da yalnız baba olan aile tipi (Boşanma, vefat ayrı yaşama)
 - Diğer (belirtiniz:.....)
6. Kardeşiniz var mı?
- Evet (Sizin dışınızdaki kardeşlerinizin sayısını belirtiniz)
 - Hayır
7. Aileniz hangi ilde ikamet etmektedir, belirtiniz:.....)
8. Ailenizin yaşadığı yeri seçiniz.
- Büyükşehir
 - İl merkezi
 - İlçe merkezi
 - Köy/kasaba
 - Diğer, belirtiniz:
9. Siz ailenizin gelir durumunu nasıl değerlendirirsiniz?
- Çok düşük
 - Düşük
 - Orta
 - Yüksek
 - Çok yüksek
10. Şu an nerede kaldığınızı seçiniz.
- Ev
 - Yurt
 - Misafirhane
 - Diğer belirtiniz:
11. Staj yaptınız mı?
- Evet
 - Hayır
12. Kaç işletmede staj yaptınız?.....

Birinci staj yeri...

13. Staj yerinizi okulunuz/bölümünüz aracılığıyla mı buldunuz?
- Evet
 - Hayır
14. Bu staj süreniz ne kadardı?.....
15. Stajınızı hangi ilde yaptınız, yazınız:
16. Stajınızı nerede yaptınız?
- Turizm işletmesi (Otel, motel, tatil köyü, pansiyon vb.)
 - Turizm şirketi (Seyahat acentesi)
 - Restoran
 - Diğer, belirtiniz:

17. Staj yaptığınız yerde müşterilerin dağılımı nasıldı?

- Çoğu yabancı
- Yarı yabancı
- Çoğu Türk
- Fikrim yok

İkinci staj yeri...

18. Staj yerinizi okulunuz/bölümünüz aracılığıyla mı buldunuz?

- Evet
- Hayır

19. Bu staj süreniz ne kadardı?.....

20. İkinci stajınızı hangi ilde yaptınız, yazınız:)

21. İkinci stajınızı nerede yaptınız?

- Turizm işletmesi (Otel, motel, tatil köyü, pansiyon vb.)
- Turizm şirketi (Seyahat acentesi)
- Restoran
- Diğer, belirtiniz:)

22. İkinci staj yaptığınız yerde müşterilerin dağılımı nasıldı?

- Çoğu yabancı
- Yarı yabancı
- Çoğu Türk
- Fikrim yok

DİKKAT!

Bundan sonraki soruları aşağıdaki tanımlara göre yanıtlayınız.

Çocuklarla cinsellik amaçlı turizm: Bir yerden başka bir yere giden ve orada küçüklerle cinsel eylemlerde bulunan bir yetişkinin gerçekleştirdiği çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü olarak tanımlanmaktadır.

Çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü: Sömürüyü gerçekleştiren kişiler, araçlar ve diğerleri arasında çocuğun para, mal ya da aynı armağanlar karşılığında cinsel amaçlarla kullanılmasıdır.

23. Sizce turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olanları içinde büyük oranda hangi cinsiyet yer almaktadır?

- Kız çocuklar
- Erkek çocuklar
- Hem kız hem erkek çocuklar
- Fikrim yok

24. Sizce turizmde çocukların ticari cinsel sömürüsü için bölgeyi ziyaret eden turistler hangi cinsiyettedir?

- Kadın
- Erkek
- Hem kadın hem erkek
- Fikrim yok

25. Sizce turizmde çocukların ticari cinsel sömürüsü için bölgeyi ziyaret eden turistler yerli turist mi yabancı turist mi?
- Yerli
 - Yabancı
 - Hem yerli hem yabancı
 - Fikrim yok
26. Sizce kimler turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olmasına neden olmaktadır?
- Turizm şirketleri
 - Otel işletmeleri
 - Yer altı örgütler/ suç çeteleri / mafya
 - Fikrim yok
27. Çocukların turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olduğuna şahit olunursa ne yapılmalıdır?
- Polise haber verme
 - Yapılan yerin sorumlusuna haber verme
 - İhbar etme
 - Hiçbir şey yapmama
 - Fikrim yok
28. Turizmde mesleki davranış kuralları ilkesini duydunuz mu? (The Code of conduct)
- Evet
 - Hayır
29. Turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olması durumunda ceza verilmekte midir?
- Evet, yapana
 - Evet, aracı olana
 - Hem yapana hem aracı olana
 - Hayır
30. Sizce ülkemizde cinsel istismar bir sorun mu?
- Evet
 - Hayır
 - Bilmiyorum
31. Sizce ülkemizde turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olması bir sorun mudur?
- Evet
 - Hayır
 - Bilmiyorum
32. Turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olmasının nedeni nedir?
- Yasal nedenler
 - Toplumda farkındalığın yeterli düzeyde olmaması
 - Sosyoekonomik sebepler
 - Uygulama ve denetlemede yaşanan sorunlar
 - Diğer.....
33. Şimdiye kadar turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olduğuna dair herhangi bir yazı okudunuz mu?
- Evet
 - Hayır
34. Turizm çalışanlarının ne tür bilgilere sahip olması turizmde çocukların ticari cinsel sömürü mağduru olmasını önler?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

TURİZM VE OTEL İŞLETMECİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Görüşülen öğrencilerin %45,6'sı birinci sınıf ve %32,9'u ikinci sınıftadır; %78,5'i kız öğrenci ve yaş ortalaması 19,98'dir. (Ortalama (Standart Sapma): 19,98 (1,6)). Görüşülen öğrencilerin hepsi lise eğitimini Ankara'da tamamlamıştır. Öğrencilerin %64,6'sı büyükşehirde bir liseye devam etmişken, %26,6'sı Ankara'nın bir ilçesinde lise eğitimi gördüğünü belirtmiştir

Öğrencilerin %93,7'si bu okuldaki öğrenimleri sırasında en az bir staj yaptığını belirtmiştir. Yapılan birinci stajların %70,7'sinin yerini yüksekokul ayarlamıştır. Öğrencilerin %98,7'si ilk stajını Ankara'da ve %44,0'ı bir turizm işletmesinde yapmıştır. Diğer staj ili Antalya olarak ifade edilmiştir. Birinci staj yerlerinde müşteri dağılımının çoğunun Türk müşteriler olduğunu bildirenler %66,2, müşterilerinin yarısının yabancı olduğunu belirten öğrenci yüzdesi ise %23,0'dır (Tablo 5). Öğrencilerin staj sürelerinin ortalaması 6 aydır. Ortalama (SS): 6,33 (4,3)

İkinci stajların ise %68,5'ini yüksekokul ayarlamıştır. Stajlar sıklıkla bir turizm işletmesinde (%66,7) ya da yüksekokulun ayarladığı bir devlet kurumunda yapılmıştır. Müşteri profili incelendiğinde %46,3'ünün çoğu Türk olan, %25,9'unun yarısı yabancı olan ve %20,4'ünün çoğu yabancı olan işletmelerde staj yaptığı saptanmıştır

Table 19. Görüşülen Öğrencilerin Okul Dönemlerindeki Staj Özellikleri

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
Staj Yapma		
Evet	75	93.7
Hayır	4	6.3
Birinci Staj Yeri		
Yüksekokul planladı	53	70.7
Kendim planladım	22	29.3
Birinci Staj İli		
Ankara	74	98.7
Antalya	1	1.3
Birinci Staj Yeri		
Turizm İşletmesi	33	44.0
Restoran	7	9.3
Diğer*	35	46.7
Birinci Staj Müşteri Dağılımı		
Çoğu yabancı	2	2.7
Yarısı yabancı	17	23.0
Çoğu Türk	49	66.2
Fikrim yok	6	8.1

ÖZELLİKLER	SAYI	YÜZDE
İkinci Staj Yeri		
Yüksekokul planladı	37	68.5
Kendim planladım	17	31.5
İkinci Staj İli		
Ankara	48	88.9
Antalya	4	7.5
İstanbul	1	1.7
Londra	1	1.7
İkinci Staj Yeri		
Turizm İşletmesi	36	66.7
Restoran	6	11.1
Turizm Şirketi	1	1.9
Diğer*	11	20.3
İkinci Staj Müşteri Dağılımı		
Çoğu yabancı	11	20.4
Yansı yabancı	14	25.9
Çoğu Türk	25	46.3
Fikrim yok	4	7.4

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

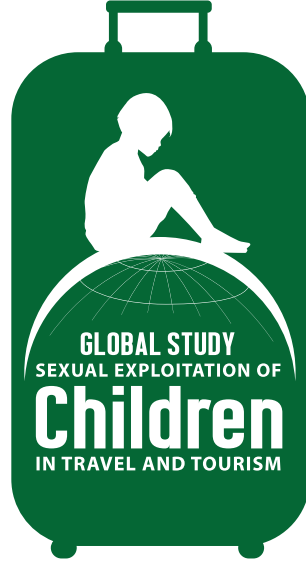
Sayı : 16969557 - 98

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 21.01.2015 ÇARŞAMBA
Toplantı No : 2015/02
Proje No : GO 14/647 (Değerlendirme Tarihi: 17.12.2014)
Karar No : GO 14/647 - 11

Üniversitemiz Halk Sağlığı Enstitüsü öğretim üyelerinden Prof.Dr. Hilal ÖZCEBE'nin sorumlu araştırmacısı olduğu, Dr. Burcu Küçük BİÇER ile birlikte çalışacakları GO 14/647 kayıt numaralı ve "Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Seyahat ve Turizmde Çocuğa Yönelik Ticari Sömürü Konusundaki Bazı Bilgi ve Düşünceleri" başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, tıbbi etik açıdan uygun bulunmuştur.

1. Prof. Dr. Nurten Akarsu (Başkan)	9 Prof. Dr. Rahime Nohutçu (Üye)
2. Prof. Dr. Nüket Örnek Buken (Üye)	10. Prof. Dr. R. Köksal Özgül (Üye)
3. Prof. Dr. M. Yıldırım Sara (Üye)	11. Prof. Dr. Ayşe Lale Doğan (Üye)
4. Prof. Dr. Sevda F. Müftüoğlu (Üye)	12. Doç. Dr. S. Kutay Demirkan (Üye)
5. Prof. Dr. Cenk Sökmensüer (Üye)	13 Prof. Dr Leyla Dinç (Üye)
6. Prof. Dr. Volga Bayrakçı Tunay (Üye)	14. Prof. Dr. Hatice Doğan Buzoğlu (Üye)
7. Prof. Dr. Ali Düzova (Üye)	15. Av. Meltem Onurlu (Üye)
8. Yrd. Doç. Dr. H. Hüsrev Turnagöl (Üye)	

Bu küresel çalışma

Hollanda Dışişleri Bakanlığı tarafından sağlanan mali desteğin Defence for Children ve ECPAT Hollanda aracılığı ile kullanılması sayesinde yapılmıştır.

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

